MAGYAR FUTÁR

RAJNISS FERENC LAPJA

BUDAPEST, 1941. SZEPTEMBER 25. — I. ÉVFOLYAM 18. SZÁM.

ÁRA: 20 fillér

UTCAI HARCBAN

ERDÉLY

Kis pásztor a havasokon

Itthon vannak huszonkét kemény esztendő után . . . !

Életük bánatban és szenvedésben telt. Bánatban, mert huszonkét esztendőn keresztül bánat volt ezen a földön magyarnak lenni és szenvedésben, mert ők ragaszkodtak „bánatukhoz“. . .

Hallgattak és dolgoztak. Tudnak hallgatni és tudnak dolgozni. A havasok népe mindkettőt megtanulta; a rengeteg hallgataggá és imádkozóvá teszi a hangoskodót és az istentelent is, ők pedig templomos emberek voltak akkor is, amikor üszökben hevert a templomuk. A havasok népe szívében hordja az oltárt és napkeltekor, napnyugtakor ott fohászkodik fel a Teremtőhöz, ahol az idő éri.

Mert ők ott laknak Istenhez közel a havasokon. Ismerik közelről áldó, gyámolító, de megpróbáltatást osztó kezét is . . . !

Székelyország földjén

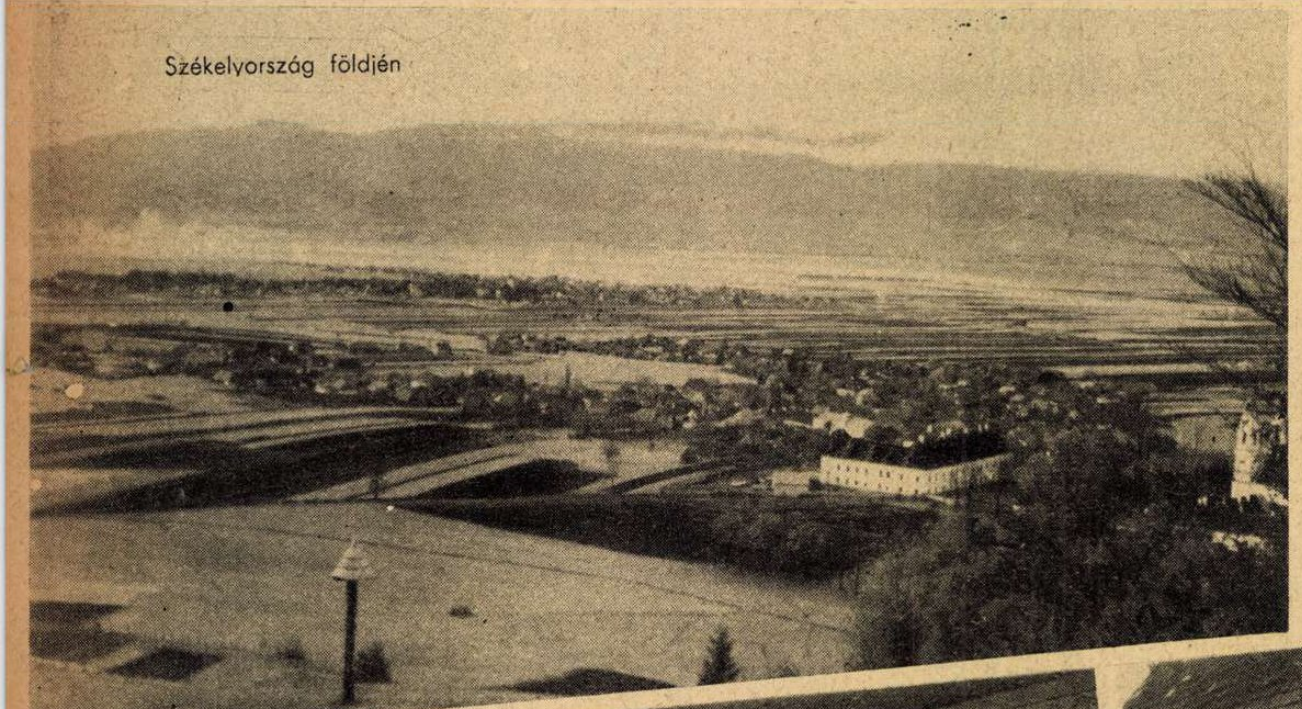

Életük: dolog és gyötrődés! Kincsekben gazdag a földjük, de a kincs gyengén kamatozik. Isten megáldotta őket: szülőföldül adta nekik a Paradicsom egyik szögletét, de mellé adta a nagy terhet is: verejtékkel keresik meg mindennapi kenyerüket a síkságon is, a havasokon is. Földjük gazdag, a rengeteg is pazar kézzel szórja az áldást, hegyeik kemény köve is kinccsé lesz a kezük alatt, de a sok kincs között ők maguk szegények maradtak.

És mégis gazdagok!

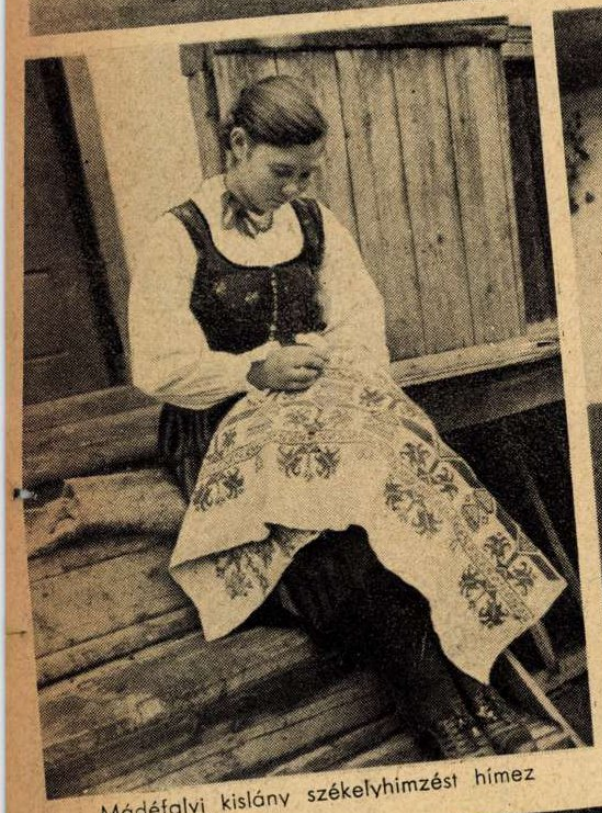

Mádéfalvi kislány székelyhimzést hímez

Kész a szőnyeg

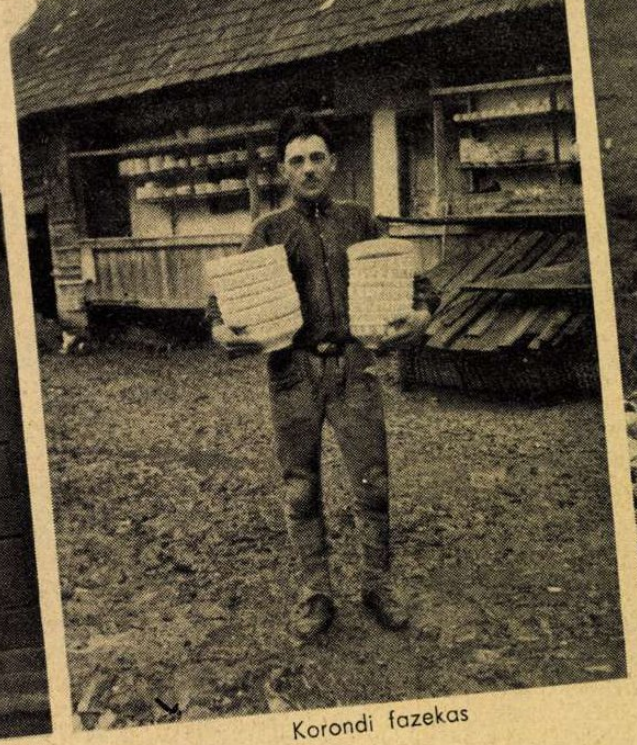

Korondi fazekas

Székelyföldön épül az út

Mert mérhetetlen gazdagság van a szívükben: hit és bizalom! Ez őrízte meg őket évszázadokon és ez őrízte meg őket az évszázadnak is beillő huszonkét kemény esztendőn keresztül is!

Vízimalom a zúgó hegyipatakon

Élete a maga ősi egyszerűségében is gazdag. A kis pásztor már ott nő fel a havason és a havas sokszínűbb, tarkább és gazdagabb életet ad, mint a legnagyobb város. A havasi legelő földjén kövérre hízik a jószág, de meg kell verekedni érte a farkassal, a medvével is . . .

A hegyi patak ingyen adja az erőt, de tudni kell igába fogni; a föld gazdagon termi a lent, a kendert, a havasi rét az ezer színt adó füveket: de tudni kell megfonni, megszőni, megfesteni a szálat és hímesre varrni és tudni kell vastag, erős szőnyeget csinálni belőle. A hegyoldalon mérhetetlen sok a finom agyag, csak éppen tudni kell, hogy lesz belőle jó cserép és tudni kell a szívükben termett virágokból szemet, szívet egyformán gyönyörködtető mintát varó-

HAVASAI KÖZÖTT

Kalotaszegi házaspár

Székely legény a birodalmában

Öreg pásztor

Pihenő székely a Szent Anna-tónál

Pásztorlegény a kuvaszkölyökkel játszik

Székely pásztor a nyáját hívja

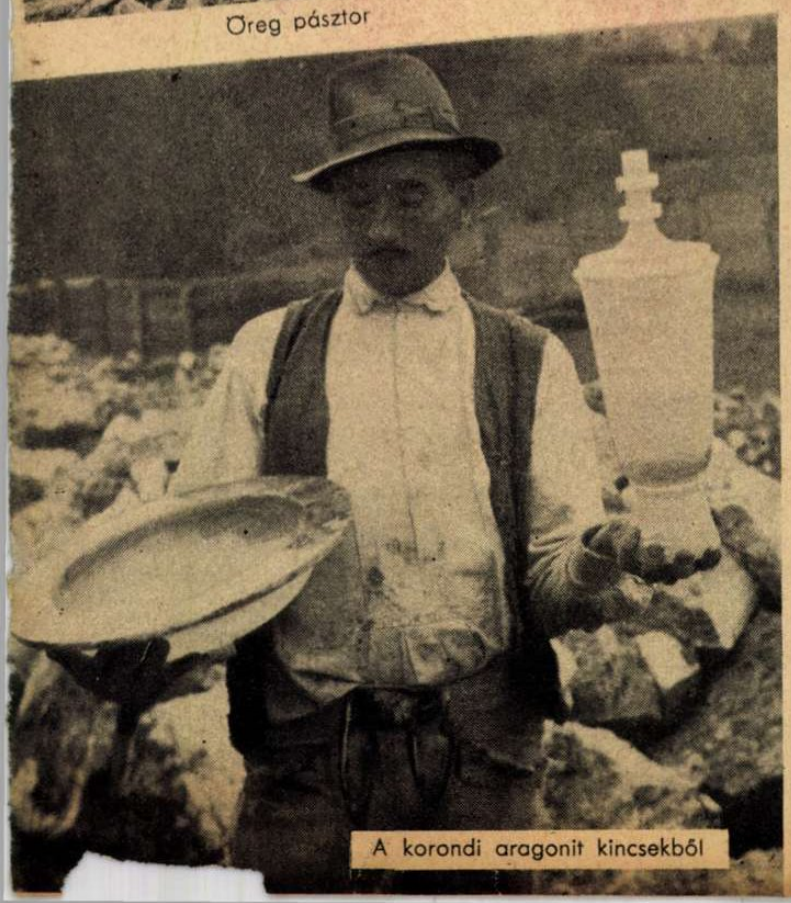

A korondi aragonit kincsekből

Székelyudvarhely köves utcáin újra élet költözik a régi házak falai közé.

zsolni rá.

És nehéz életükbe tudnak színt, örömet vegyíteni. Ruhájuk színes, daluk egyszerű, de szívből jön, szokásaik tiszták. Az asszonyért, gyerekért, a családért a tűzbe mennek; így látják a rengeteg ap-

Kalotaszegi vőfély

Székely házaspár az udvaron

Kis székelyek a kapu előtt

Bikszádi gazda felteszi a jármot

rajától-nagyjától és így diktálja a szívük!

Most hazatértek és a huszonkétesztendős alélt-ságból már emelgetik fejüket. Egy éve vannak itthon és Erdély földjén máris megindult az élet. Utak és házak épülnek s ha valaha leti volna, aki nem tudta megbecsülni egyszerű, de szabad életét Erdély földjén, az most, az elmult évek során megtanulta!

És amikor megemeli kalapját a kopjafás emlék előtt, ami a szabadulas napjának örömére emlékezteti, Isten neve után halkan elmondja Erdély imádságát: „... és szabadíts meg minket a gonosztól!"

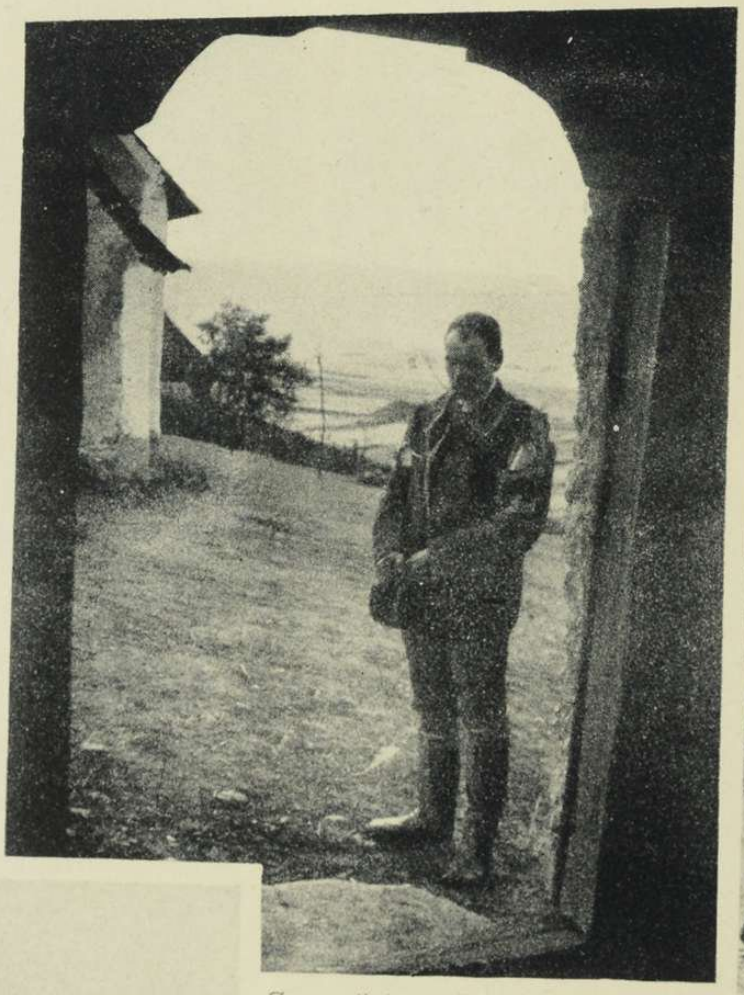

Öreg székely imádkozik
a csíksomlyói kiskápolna előtt

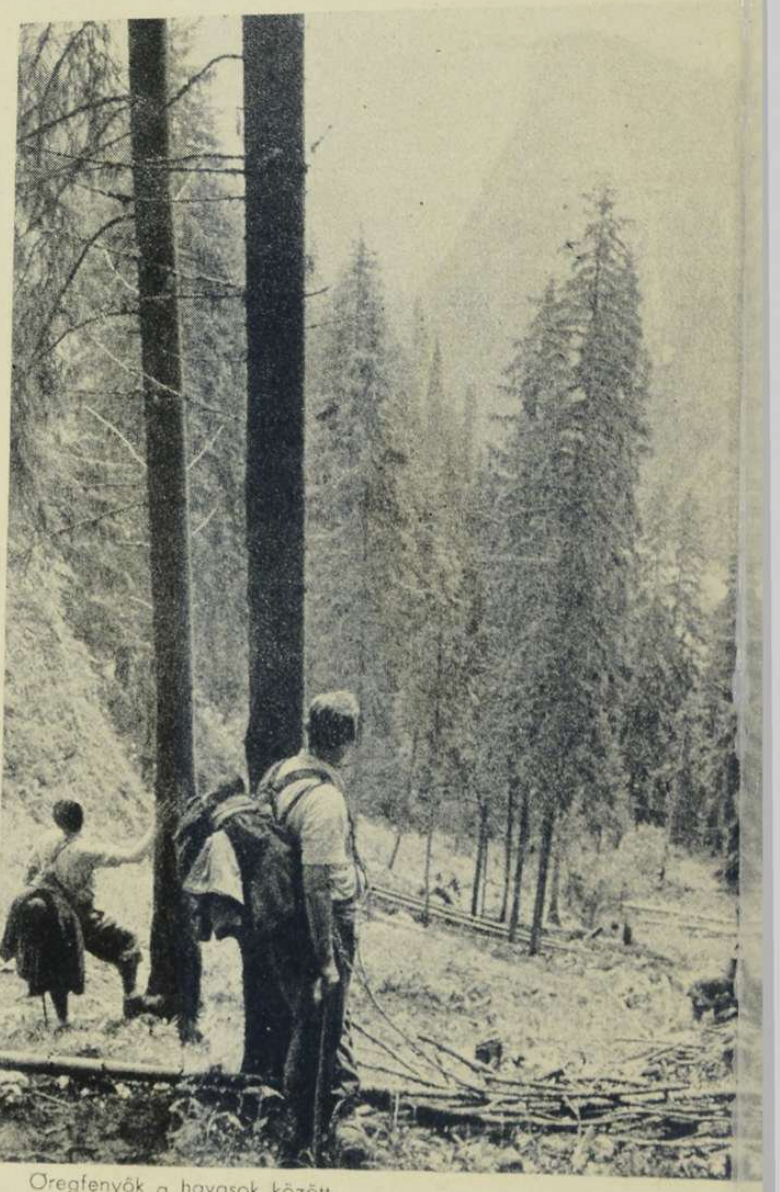

Öregfenyők a havasok között

Tófalvai kopjafás emlék
a bevonulás emlékére

Kalotaszegi anya
a kislányával

Borvizes székely ko[illegible]

HÉTRŐL HÉTRE

Széchenyi István

nevétől hangos az ország. Az emlékezés fáklyája végig lobog az országon s jól van így, mert a legnagyobb magyar szelleme győzedelmes a halhatatlan akarat szolgálatában. Korok jönnek és elhanyatlanak a multba, eszmék, gondolatok, helyzetek támogatják a nemzet örök érdekeit s később kerékkötői lesznek a fejlődésnek. Mindig új és hatalmas az élet s nincs államférfi, akiről nagyobbat lehetne mondani, mint hogy az élen szolgálta nemzetét s korát. Köteteket írtak s beszéltek össze Széchenyiről az elmúlott héten, dühöngött a kisajátítás s az egyoldalú értékelés a napi érdekek szerint s ebben a nagy tusakodásban, az ellenzék oldaláról is magyar méltányossággal feljegyezhető az ország miniszterelnökének egyszerű, tiszta beszéde. „Ezeréves történelmünk alatt", — mondotta Bárdossy László — „a gondviselés a teremtő és irányító géniuszok egész sorát adta a magyarságnak s csak az a kérdés, hivatkozhatunk-e nagyságukra jó lelkiismerettel olyan értelemben, hogy a nemzet csakugyan magáévé tette szavukat és tanításukat?..." — „Úgy érzem, Széchenyi emlékének nem áldozhatunk méltóbban, mintha gondolatait és tanításait újból és újból felidézzük. Azokat is, vagy talán azokat elsősorban, amelyek megvalósítása még nem, vagy nem egészen sikerült..." Ez a beszéd Széchenyi nagyságának megtisztelése s a nemzeti cél meghatározása. Küzdeni, ahogy Széchenyi küzdött, nem hinni soha, hogy már késő van és nem általnai senkit avval, hogy minden elvégeztetett. Hinni abban, hogy a magyarra szép és erős élet vár, hogy álmaink tovább teljesülnek, talán hamarább, mint borúlátásunkban hisszük, talán a legrövidebb idő alatt, de ugyanakkor egy percre sem adni fel a küzdelmet a jövendőnkért s dolgozni azon, hogy a területi revízió és életünk belső revíziója együtt haladjanak, Magyarország méltó helyének biztosítására. Arra vessük szemünket, ahol a megoldatlan feladatok erdeje sötétlik s ne álljunk meg dicsekedni a népek és nemzetek nagy versenyében. Széchenyi a saját szavával „sohamozdik"-nak nevezte a haladás ellenségeit, akik „tudatlanságtól ámokbul semmiképp sem ébresztethetnek fel..." Milyen kár, hogy ennek a haragos mondatnak végét a cenzúra 1831-ben kihúzta a Stádiumból...

Az ipari munkásság

szabadidejének alakításáról sokat tanácskozik a GyOSz s dícsérőírások sokasága zengi a munkaadók szövetségének szociális érzékéről a dalt. Kétségtelen dolog, hogy az európai új mozgalmak valamilyen meghonosításáról tanácskozik a GyOSz s iparkodik a formát már jóelőre meghatározni. Csak egyetlen tényre óhajtjuk a figyelmet komolyan felhívni: soha, sehol tartós munkásjóléti intézményeket még nem sikerült létesíteni, a munkásság egyenjogú és vezető bekapcsolása nélkül!... Ez a kétszerkettő a munkáskérdés megoldásában. A munkásság értelmi rétege a nemzetnek, vagy az értelmiség a nemzet dolgozó munkásrétegéhez tartozik: — mindegy, hogy kisebb hiúsági kérdések miatt hogyan fogalmazzák meg az új tényt, de bizonyos, hogy a régi beosztás megbukott s nem támasztható fel többé. A magyar ipar jövője s a nemzeti munkaállam kialakítása feltétlenül megköveteli úgy az úri, mint az osztályharcos elmélet feltétlen és gyökeres felszámolását s nekünk nem szabad elfelejteni, hogy az osztályharc kifejlésében a XIX. század kapitalizmusa volt a döntő tényező. Aki a munkásságot a nemzet nagy táborába hívja, annak nagyobb kötelességei vannak, mint a munkásoknak, — a félreérthetetlen, becsületes feltételek megteremtésében! A munkás nem szereti az atyai gondoskodást, mert nagyon sokszor ráfizetett, inkább társ akar lenni, szabad, emberi mivoltában és önkéntes fegyelmében s joga van ragaszkodni ehhez az álláspontjához. A magyar szociálpolitika rendkívül súlyos választás előtt áll, mert az európai helyzet, az európai átalakulás hovatovább lehetetlenné teszi a marxista szervezetek használatát, még akkor is, ha elfogadjuk hallgatólagosan közreműködésüket, — amit mi nem teszünk. A másik oldalon viszont lehetetlenség a szociálpolitikai vezetést a GyOSz-nak átengedni, mert ez is osztályharcos politika lenne. A tétovázás csak rontja a helyzetet s fölöslegesen kitolja a szükséges megoldás időpontját. Még kell teremteni a nemzeti új munkásszervezeti egységet a munkások bevonásával s az állami szervet, amely a munkaadók és munkások paritásos egységét minden szociálpolitikai kérdésben biztosítja. Ugysem tudja senki megakadályozni ezt a természetes folyamatot. Ennek a nagy építőmunkának elvégzése után, — beszélhetünk a szabadidő helyes alakításáról is...

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN.

Ötezer holdas

birtokot vásárolt a Kereskedelmi Bank s a közgazdasági lapok híradása szerint, a bank nyugdíjintézetének vagyonát gyarapítják az utolsó években nagybirtokokkal. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank már „a mult esztendőben megvásárolta a vizesfási Nádasdy-birtokot nyugdíjintézete részére" s ahogy írják, „ezen a birtokon szerzett tapasztalatok arra ösztönözték Lamotte Károly vezérigazgatót, hogy a nyugdíjintézet vagyonát további földbirtokok vásárlásába invesztálja. Igy a közelmultban megvásárolták herceg Eszterházy Antal ötezerholdas birtokát Ozorán, több mint 5 millió pengő értékben..." Határozottan kár, hogy Lamotte Károly vezérigazgatónak tapasztalatokból szerzett ösztönzései vannak s ha már vannak, akkor az a baj, hogy ezek a meglepő ösztönzések nagy előkelőséggel a nagybirtokok felé orientálódnak. Gömbös Gyula miniszterelnöksége óta a mérsékelt és meggondolt magyar jobboldal állandóan és következetesen küzdött a bankok feudális hajlamai ellen s általános volt a törekvés, visszaszorítani sok más illetéktelen területről is a bankokat oda, ahol a kötelességét kell teljesíteni: a hitelellátás terére! Egy józan magyar tervgazdálkodás kereteibe nem fér bele a bankok új birtokvásárlása, még a nyugdíjintézetek számára sem. Ahol 5 millió pengő elhelyezkedést keres, ott új munkaalkalmak kell szülessenek, új házak és épületek, mert a mai időben gyűjtött bankvagyon, éppen az ország dolgozó lakosságának súlyos helyzete miatt nem helyezkedhetik el öreg bérpaloták és nagybirtokok egyszerű felvásárlásába.. A bankok részleges árjásítása nem indokolja a zsidó pénzügyi politika folytatását, az eladó nagybirtokokat pedig csak közép- és kisbirtokok alakítására szabad felhasználni, — bizonyítani a haladás tisztességes szándékát!

Súlyos panaszokról

ír az Új Gazdaság, — a textilgyárak ellen s a fontos írás egyes részeit az alábbiakban közöljük:

„Már nem egy alkalommal szóvá tettük azt a tarthatatlan helyzetet, amely akként alakult ki, hogy számos gyáripari vállalatnál az „őrségváltás" alkalmával csak a vezetők személye változott meg, az üzleti szellem azonban nem, holott éppen ez volt az „őrségváltás" legfontosabb célja. Különösen furcsa jelenségek mutatkoznak az annakidején bőséges állami kedvezményekkel támogatott textilgyáraknál.

Az új keresztény textilnagykereskedők ugyanazt panaszolják, amit a régiek is kifogásoltak, hogy az áruelosztásnál illetéktelen és erkölcstelen befolyások érvényesülnek. A legtöbb esetben az „egyensúlytörvény" rendelkezései értelmében leállított igazgatók és aligazgatók lettek az elosztási szervezet vezetői és ezek természetesen saját embereiket és rokonaikat előnyben részesítik. Sokszor a legprimitívebb korrupció eszközeinek igénybevételével. Ez történt több textilgyárnál, amelyeknél a főrészvényes érdekeltség nem változott s ahol az „árjásítást" inkább csak egyes keresztény nevek bekapcsolásával vélték elintézhetőnek..."

Sohasem szűnnek meg ezek a panaszok? — kérdi sok érdekelt és türelmetlen gazdasági nagyság, akiket már idegesít az üzletkötési homály fátylainak meglebbentése. Dehát nem a panaszt, hanem az okokat kell elsősorban megszüntetni! A magyar nemzeti közvélemény jogosan érdeklődik a zsidótörvények végrehajtásának minden egyes részlete iránt, mert a nemzetgazdaság egészséges szellemének megteremtése kétségtelenül a zsidókérdés helyes megoldásától függ. Ha a magyar nép elveszíti ezt a csatát, ha a kulisszák mögött egy egészségtelen, elhallgatott s a zsidóságnak kedvező titkos erőviszony alakul ki, akkor hiába van a törvény s a szándék, mely a törvényt szülte. Tiszta, áttekinthető helyzetet kíván az ország, mert ez a nemzeti érdek. Nagyon jól tudjuk, hogy az ipari termelés sok kérdése a háborús viszonyok miatt ma nem tartozik a nyilvánosságra, de az is bizonyos, hogy a zsidó kapitalista érdekek minden erejükkel megpróbálják a maguk üzleteit és hatalmi harcát is haditoknak minősíteni. Az ilyen zsidó haditikok azonban — csak Palesztinában méltányolhatók...

Laky Dezső

távozását a miniszteri székből, bensőséges és őszinte megelégedés kíséri országszerte. Ez a legkevesebb, amit nyugodt lélekkel megállapíthatunk. „Elméleti tudása talán megfelelt a békeidők idillikus követelményeinek", — írja róla a Nemzetőr. Lehetséges. De hogy a közellátáshoz nem értett, azt napnál fényesebben és megcáfolhatatlanul, elképesztő lendülettel és gyorsan bebizonyította. Rajtamaradt a régi vágányokon, hiábavaló párharcokat vívott örökös sértődöttséggel azokkal, akik az életből tudták, hogy rendelkezései helytelenek. Bizalmat szerezni nem tudott, már pedig a közélelmezés nagy csatáját csak a nép hívő segítségével lehet megnyerni. Szívünkből kívánjuk, hogy utóda, Győrffy-Bengyel Sándor közellátási miniszter, minden jószándékú ember támogatásával megtalálja azt az utat, amelyet Laky Dezső felfedezni nem tudott. Áldás, békesség...

Széchenyi emlékezete

Magyarország vasárnap ünnepelte meg Széchenyi István grófnak, a „legnagyobb magyar" születésének másfélszázados évfordulóját.

Széchenyi István gróf az elmult évszázad nagy magyar nevei között is az elsők között van. Gondolatai, eszméi ma is frissek, elevenek, aktuálisak és épek tudtak maradni a rohanó időben. Alkotásai ma is állnak, Lánchídja ma is összeköti még az ország szívében a Duna két partját — gyönyörű szimbolumaként Széchenyi István gróf munkásságának és törekvéseinek.

Születésének százötvenedik évfordulóját nevéhez méltóan ünnepelte meg az ország.

Széchenyi szobrától staféta indul az „emlékezés tüzével" Nagycenkre, Kassára, Sepsiszentgyörgyre és Ujvidékre.

A kormányzó meggyújtja az „emlékezés tüzét" az emlékünnepen.

Az emlékünnepély.

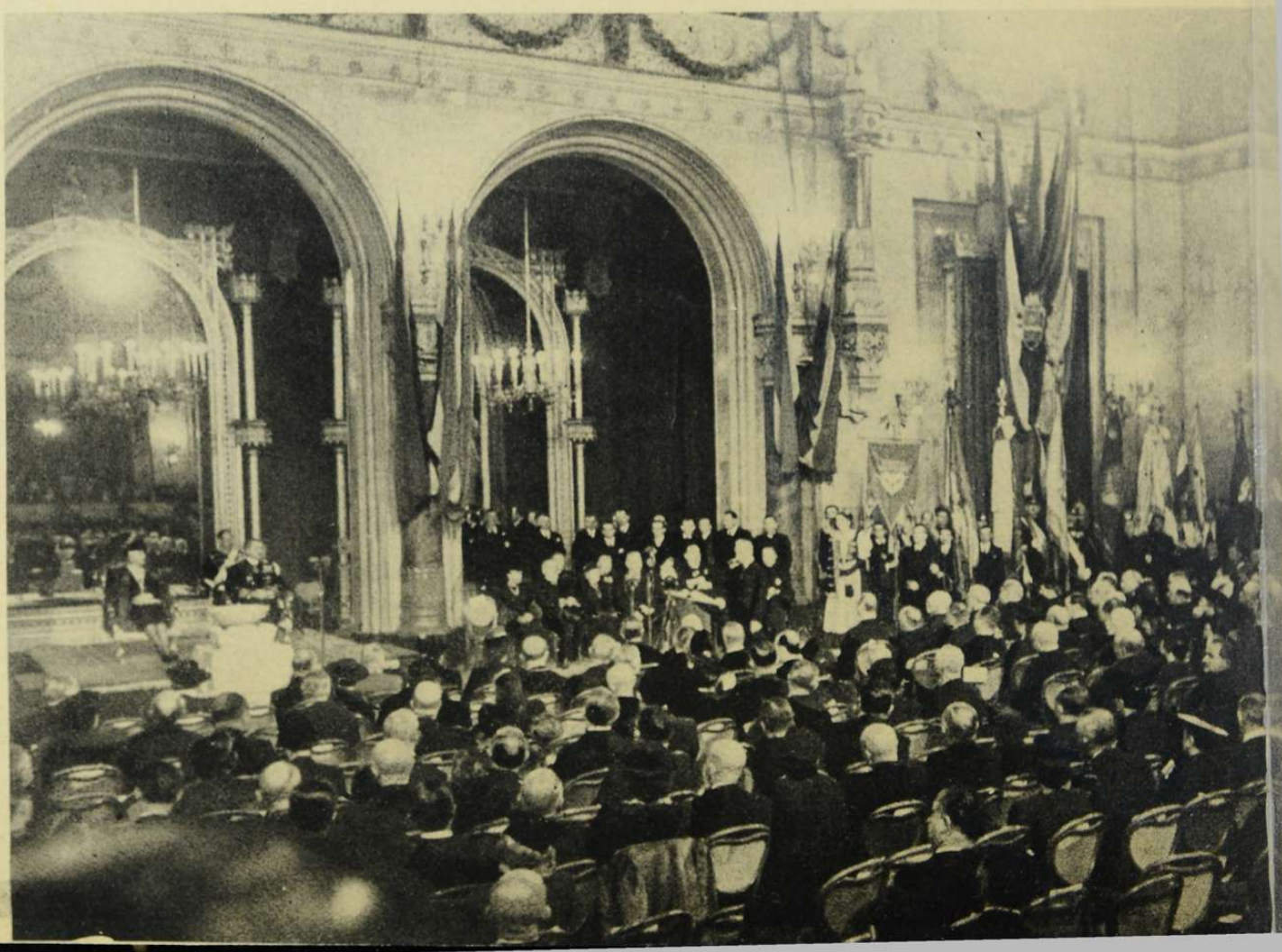

Bárdossy László miniszterelnök ünnepi beszédet mond a Vigadó nagytermében.

PETROGRÁDI EMLÉKEK

Irta: RAJNISS FERENC

Rongyokban dideregtünk. Két nyarat is megértem ott a Néva-partján, de hiába csatangolok vissza húsz év után a multba, nem villan fel előttem egyetlen forró nap emléke sem, amikor tikkadt, lusta örömmel szívja, tűri a káprázta tó fényt a föld, az állat és az ember. Csak barna falevelekre emlékezem, a nyirkos hidegre és a hóra. Valahogy a télnek készült az egész város s bizonytalanul, szégyenlősen lopta a nyarat... Nagy Péter ágaskodó lovasszobra, a hússzínűre mázolt cári paloták, a rideg terek, a széles városi víziútak, a palotasorok s Wologodszkája munkásházai a Putilov-művek körül, szinte várták babonás muszka egybetartozásukkal a tenger vizére zúgó északi viharokat, a süvöltő rémmeséket s az eltorzult, a lelkében iszonyú szélsőségekre hasadozott ember igazolását az elemek harcában...

Késő ősszel a Néva széles lépcsőzetein ezrek fűrészelték a fát. Rabok természetesen. De megbolondult a környezetétől a Néva is. Duzzadt, emelkedett sárgapiszkosan, ellepte a rakpartokat s könynyedén elsodorta az alsó lépcsőzetről a felhalmozott fát, le a tengerbe. A rabokat és az őröket nem érdekelte a dolog. Feljebb húzódtak a magasabbra rakott készletekhez, amíg ott is utolérte őket az egykedvű életfűrészelésben a Néva. Három nap alatt Petrográd tüzelőszere elúszott, a népbiztosi hivatalok felapríttatták a szállító uszályokat s az óriás város az őserdők közepén bútorokat tüzelt, amíg volt, kis bádog rajkályhákban, csővel kifelé a papírral beragasztott ablakokon. Százezrek kóboroltak el a megátkozott városból, neki a vakvilágnak. A népbiztosok üvöltöttek napestig, őrült zsidók és hibbant orosz intellektuellek szónokoltak részegen a saját hangjuktól Marx gyárépítési törvényeiről, a kakaó igazságos elosztásáról s közben a fűtetlen tömegkórházakban sok tífuszbetegnek lefejtették az orvosok mindkét elfagyott kezefejét... Furcsán és ijesztően köszöntek az ilyen szerencsétlen nyomorékok: — meghajoltak s két csonka karjukat a fejük fölött a sapkához szorították. Ha már vad tréfára keseredett bennünk a bizonytalan jövendő, szótlanul utánoztuk egymás között a gyámoltalan, siralmas üdvözlő mozdulatokat...

Fegyveres őrök hordoztak bennünket a városon végig. Megszoktuk. Málladozó csukaszürke zubbonyunkat, féltett, drága kincsünket jóindulattal megbámulták a járókelők. Úgy tudta a nép, hogy már régen nincs világháborús katona a szovjet földjén, a börtönbüntetést pedig senki sem tartotta megalázónak. Az a példabeszéd járta Petrográdon, hogy csak háromféle becsületes ember van: aki ült, aki ül és aki ülni fog...

Változatosabb börtön a Kresztinél nem volt a világon! Túszok két földrész minden részéből s a szovjet lázongó falvaiból, orosz hercegek, grófok, volt magasrangú tisztviselők, tartományi kormányzók, tisztek, veszett anarchisták, spekulánsok, betörők, gyilkosok, férfiak, asszonyok és gyerekek ömlöttek ki a cellákból a délutáni rövid sétaidőre a szennyes bőrtönudvar falai közé, ahol a hóhér háza még mindig romokban hevert, emlékére a forradalom első naív napjainak.

Csupa elnyűtt ember és mégis csodái a léthez való görcsös ragaszkodásnak, mert alázatos, hálás kis öröm csillant a szemükre mindig, hogy a felséges ég boltozatát újra láthatták. A hivatásos bűnözők lenéztek ugyan bennünket, — hiszen nem is fenyegette őket komoly veszedelem, — de azért néha egy-egy öntudatos zsebmetsző feltárta a szakma művészetének titkait az arisztokraták előtt.

Hosszú ideig kínai őrök vigyáztak reánk. Sárgán rémlett felénk s meredt fenyegetéssel a zsoldos, a vérengző Ázsia... A sétaidő végét nem jelezték, de ha elmúlott a másfél óra, a kínai őrség valószínűtlen gépies mozdulatokkal fegyvert emelt. Egy tizenkétéves szőke, sovány gyerek elszakadt az anyjától az udvaron. Játszani szeretett volna magafeledten. Már fordult sarkain mögöttünk a nehéz vasajtó, amikor éles csattanással eldörrent a lövés s a golyó átjárta a szívét a lépcsőn rekedt fiúcskának... Zsoldos-Ázsia nem írgalmaz: jeges, vadidegen törvények uralmát leheli, végrehajt, halált oszt s a puskacső végén látja a kenyeret. Itt semmit sem ér, amit otthon tanultál a Maros mentén, itt hiába üvölt ki belőled az igazság, itt ne védj mást csak magadat, kúszó, alattomos állati ösztönökkel, itt ne várj kegyelmet és te se írgalmazz, ha ölhetsz!...

Ott állottunk halálsápadtan a vaskapu előtt, vérhullámokat dobolt a fülünkbe, egy elárvult asszony sikoltozása s szégyeltünk egymásra nézni tehetetlenségünkben. Sohasem láttam olyan tisztán a bolsevizmus örvénylő mélységeit s az emberiségre hullott csapást, mint ezekben az ájult pillanatokban... „Igyite! Igyite!" — ordították rekedten a lihegő csöndtől megíjedt őrök s szuronnyal hajtottak bennünket a cellákba. A Kresztiben kevesen aludtak ezen az éjszakán...

A legijesztőbb érzés olyankor lepi el az embert, amikor hirtelenül, rikítóan és minden idegszálával felismeri valaminek a *lényegét*, amit szavakban talán nem is tud kifejezni.

A szovjetet előzetes dogmák alapján nem gyűlöltem. Korom fiatalságát éltem odahaza, faltam a Huszadik Század és a Nyugat betűtengerét, mert csak magyarul tudtam még akkortájt s 18—19 éves fejjel, a világháború küszöbén reméltem a világ nagy változását — a magyarnak... Az oroszországi események sem ébresztettek bennem személyi gyűlöletet. Már a szibériai forradalmak alatt hozzászoktam ahhoz, hogy a magam életét és megpróbáltatásait valahogy kívülről lássam s úgy nézzem, mint a guruló rézkrajcárt, ami nem az enyém... Sok hiábavaló panaszkodástól megmentett ez az egészséges életfelfogás.

Próbáltam szabadulni a bajtól, de nem ütött le a sikertelenség. Szívesen megvitattam a kommunizmus minden elméleti tételét s a cári uralom bizonyított borzalmait, de a puszta elmélet, a szóragály nem repített fel soha a földről a légi semmibe. Figyeltem az eseményeket az idegen világban, olvastam, ha engedték, láttam lényegtelen helyes kísérletezéseket is, érdekelt a tény és a gondolat, de paraszti egyszerűséggel hasított belém a *lényeg* felismerése:

Milliók meggyilkolására s baromi elveszejtésére volt felépítve az ázsiai kommunista állam gyakorlati terve, — szükségképpen elkerülhetetlenül és folytatólagosan, amíg a vértengeren túl csak egy maroknyi hajcsár és az elállatiasított tömeg marad, bevárni az igazságos pusztulást!

A bolsevizmusban megszűnik az emberiséget előrelendítő természetes kiválasztás, mert a javaújat is kiöleti az államvezetőség, nem szellemi fegyverzettel, hanem az élet gyertyájának gyilkos kioltásával a legkisebb semmiségért is. Mindenből, amit egy réveteg vizióban magunk körül láttunk, csak ez a sátáni kiteljesedés leselkedhetett már a marxista elmélet és az osztályharcos gyakorlat államára s mit ér az ilyen véggel szemben az írni-olvasni nem tudó lakosság berendelése az iskolaépületekbe?

Rab, fogoly,kényszermunkás- milliók, ellátatlan éhező öregek, nyugdíjuktól a proletáriátus nevében megfosztott fehérhajú özvegyek, munkaképtelen orvosok, mérnökök, hivatalnokok, vasúti pályafelvigyázók, altisztek, apátlan-anyátlan kódor gyerekhad százezres számban; — *mi lehet ennek a vége?* Hiszen mindenkinek családja, rokona, felesége, anyja van, aki bosszút esküszik a hozzátartozójáért. Ezeket is ki kell írtani, a kődobás nyomán szélesedő gyűrűkben?... Joga van bármelyik osztálynak az ilyen uralomra, egy háborús összeomlásban felvergődött rablóbanda érdekében?... Megszédítő távlatokat nyitott a lényeg átgondolása.

Petrográdi nagy gyárakból dobálták már ki a gépeket, mert hely kellett a beszállított raboknak

A SZOVJETBÖRTÖNBEN

A CIKKÜNKHÖZ KÖZÖLT NÉGY KÉP AZ ILLUSTRATED LONDON NEWS-BAN JELENT MEG 1928 JANUÁR 28-ÁN. A KÉPEKET A HÍRES ANGOL RAJZOLÓ, BRYAN DE GRINEAU KÉSZÍTETTE RAJNISS FERENC VÁZLATAI ALAPJÁN.

1. A cseka emberei átkutatják az új foglyokat, mielőtt celláikba kísérik őket. 2. Falusi túszok imádkoznak a börtönben az ikon előtt.

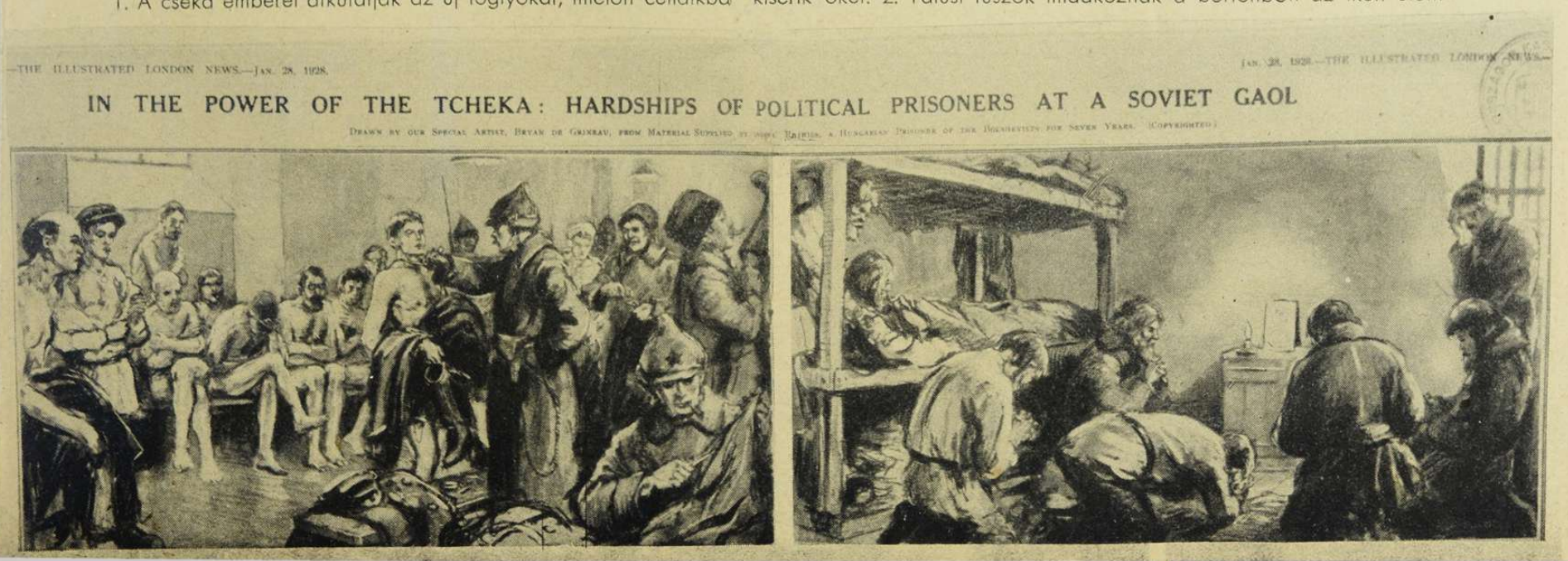

ROUTINE IN THE TCHEKA GAOL: (1) PRISONERS STRIPPED WHILE THEIR CLOTHES ARE SEARCHED; (2) PEASANTS IN THE HOSTAGES' WARD AT PRAYER BEFORE AN IKON; (3) MEAL TIME IN THE GENERAL DETENTION ROOM—HOT WATER, FISH AND HARD BREAD; (4) TRIAL BY TCHEKA—A SUSPECT BEFORE A COMMISSAR.

3. Forró vizet kapunk a reggelihez. 4. Kihallgat a petrográdi börtönök főfelügyelője.

s amikor már így sem fértek, Derzsinszki a csekafőnök elrendelte a *ritkítást*.

Az éjjeli csöndbe belevisított a rémülettől bugyborékoló emberi kiáltás. Mindig éjjel szállították el a halálraítélteket. Csorgott a kenetlen főkapu s a teherkocsi mótorjának remegő búgása volt a távozók gyászmuzsikája. Megfordultunk a kemény deszkapriccsen. Vajjon kit visznek?... Túsznak tartott ártatlan orosz parasztok előszedték az ikont s megcsókolták: Oh Uram Jézus, de nehéz a kereszt...

— „Aludj, az istenedet!" — hörgött az egyik muszka, aki nem akart félelembe ébredni.

— *Bez vescsi!*" — kiáltotta az őrségparancsnok az áldozatnak. Ez volt a halál. Amikor nem kellett összeszedni a kis batyut a börtönben s ott maradt a cókmók, mert csak az emberre volt szükség egyedül, még egy rövid félórára az árnyékvilágban. A mótor felbőgött s a kocsi súlyától finom rengések rázták a falat... Hát aludjunk. Talán hajnal lesz újra.

Konyhai szolgálatra osztottak be egy új jövevényt. Hatalmas, csontos, fakószőke orosz leány volt s a matrózparancsnok széles vigyorgással a ritka hússzeleteléshez rendelte, amikor a papírjait átolvasta. Nevetett a leány is, kinyílottan, mint az ártatlan vidéki bazsarózsa s elbüszkélkedett a sétákon írásban megindokolt s szovjetpecséttel megerősített 10 esztendei fegyház büntetésével, amelyből egyet sem töltött ki mélységes titka miatt a hazajáró léleknek...

Története osszabb a silány ponyvaregénynél. A vidám szovjetleányzó megölt baltával egy özvegy, magányos ezredesnét s elrabolta minden holmiját. Jól ismerte a körülményeket, mert ott szolgált azelőtt. Valami gyermekkori emlék következtében nem hitte el, hogy szabad a vásár s áldozata hulláját feldarabolva a Névába dobálta. Megszabadultan a felborzongó nyugtalanságtól, a rabolt kisértékű zsákmányt a gyilkos bestia megpróbálta a „fekete piac" hiénái között értékesíteni, de rajtavesztett a műveleten, mert elfogta a rendőrség — *spekulálásért*. Félelmetes szó volt ez annak idején s a tönkrement középosztályt próbálták evvel a váddal megakadályozni abban, hogy lakásfelszerelését nehány font kenyérre becserélhesse...

Kihallgatása folyamán a baltás szovjetnő mindent felhozott saját védelmére s bevallotta a gyilkosságot is, bizonyítani, hogy senki sem bízta meg eladással s nem üzletszerű spekuláns... A szovjetbíróság az enyhítő körülmények figyelembevételével 10 évi fegyházra ítélte az elvtársnőt s az indokolásban kimondotta, hogy „a gyilkosság *jogos osztályfelháborodásból* történt ugyan, de a tettes mégis csak spekulált, amikor az ezredesné ruháit a tilos fekete piacon értékesíteni megpróbálta s ezért kellett reá a fenti büntetést kiszabni..."

Ez a nő trancsírozta a bűzös húst a börtön konyhájában, amikor volt, megmulattatni történetével a szellemeskedő szovjetnagyságokat.

A Kreszti hatalmas kupolájában, a templomot átrendezték a vörösök mozgófényképszínháznak. Váltott csoportokban s hosszú időközönkint bennünket is áthajtottak a szűk folyosókon megnézni egy-egy propaganda-színdarabot és a szovjetfilm új csodáit. Elkepesztő, nyers és romlott „valóságábrázolás" volt akkor a zsidó rendezők célja: őrjöngtek korlátlan szabadságukban s a gyávák biztonságos kiélésével a műteremben keresték a véres és borzalmas történetek idegizgalmait.

Ebben a börtönmoziban ültünk. Valaki először énekelt, valaki táncolt s valakik eljátszottak egy színdarabot, amelyben a gyáros atya rettentő szidalmak közepette kirúgja a tüdőbetegségtől haldokló munkást, mondván: „dögölj meg, ha nem tudsz dolgozni!..." Igen ám, de felugrott a színre a burzsuj atyának melegszívű fia, — zsidók voltak mindketten, még színészeknek is, a fiú valamivel öregebb, mint az atya, — és fellázította a derék munkásokat egy félórás marxi idézettel kőszívű, kövér papája ellen. „Harasó, harasó", — mondották a derék munkások, — „mi szívesen elkommunizáljuk a gyárat, de ki lesz a vezér?..." Micsoda beszéd! — kiáltott az ideálista fiú s már fogta is a vörös zászló nyelét. Így vonultak be az elszánt forradalmárok a gyárigazgató és egyben tulajdonos pazarul berendezett irodájába, ahol a burzsuj főnök szilajon ellenállt s kirúgást ígért az egész bandának, de heves szónoklata végén, ideális lelkületű fia szó nélkül hasbalőtte, majd elhelyezte lábát atyja hüledező hulláján s a derék munkásokkal együtt elénekelte négyhangra az internacionálét, a vörös zászló egyidejű lengetésével...

Tombolt a siker. A népcsalás lehetőségei határtalanok. Egy szipogó vologdai paraszt megkérdezte tőlünk, hogy tényleg ezért tört e ki a forradalom, mert, ha így volt, akkor igazuk van a vörösöknek. Az ilyen dolgot nem lehet tűrni...

Ne higyje senki, hogy a színdarab tartalmát a kézreadott gúny kedvéért eltúloztam: ilyen volt tökéletesen, ahogy leírom.

Kongattak... Puskin gróf felkelt közülünk fa arccal. Nem merte mutatni világosban, hogy milyen jól mulatott. Egyébként már régen agyon kellett volna lőni az elítélt kedves és nyugodt orosz ellenforradalmárt, mert Judenics tábornok seregéből fogták el, de Németországban tanult mérnök volt s egyedül értett a mozigéphez. Menyasszony nélkül nincs lakodalom s Puskin nélkül nem volt szovjetkultúra a börtönben. A matrózparancsnok óvta s remélte, hogy majd csak kerül egy új moziszakértő rab, aki leválthatja Puskin grófot, a halál szelíd jegyesét. Ott volt a hiba, hogy az irodákban is elítéltek dolgoztak, akik minden előállított új fegyencnek megsúgták, hogy a mozigépkezelést bevallani nem szabad...

A tudálékos rendező Tolsztojról beszélt bonyodalmasan, mert egy Tolsztoj-elbeszélés filmváltozata következett. Megtudtuk, hogy Tolsztoj sem volt öntudatos, igazi proletár, dehát a szovjet egyes jobb műveit elismeri. Rendben van. Végre Puskinra került sor s perdült a vásznon a mese. Valóban izgalmas volt a régi történet...

Elbúcsúzott a cári hadseregbe befogott fiú a szüleitől s otthagyta kis faluját a Volga mellett. Moszkvába került kaszárnyába, harcolt a svédek és finnek ellen, derék, istenes katona lett, szerették, mert hűséggel szolgált s 20 esztendő mulva, sok megtakarított rubellel a nyakába kötött tarsolyában, elindult a szakállas obsitos felkeresni öreg szüleit. Gyalogolt, hogy több pénze maradjon, meglepni vele az áldott öregeket. Elsírta magát a nagy szál ember a faluja határában s huncut tréfát gondolt ki az utolsó verszten: nem mondja meg, hogy kicsoda, csak szállást kér az apjától, alszik egy nagyot, édeset a füstös gerendák alatt s akkor kurjantja el, hogy én vagyok itthon, édes szüleim. Úgy is tett. Megkapta a tiszta szobát ötven kopekért. Boldogan lefeküdt s imádkozás előtt megszámolta gyertyafénynél a ropogós 25 rubeleseket. Odaadja reggel az apjának. Vegyen földet s toldja meg a házat... Az apja pedig megleste az idegent az ajtórésen át s amikor elaludt, baltával agyonütötte... A végét nem láttuk a filmnek, mert amikor a kegyetlen verizmussal megrendezett gyilkosság után az öreg ember kinyitotta a katonakönyvet, valaki a nézők közül halálrasebzett írtózattal felsikoltott s panaszos jajgatása megdermesztett mindannyiunkat. Kigyúlt a fény. A baltás szovjetnő a padlón feküdt s habzó szájjal verte a fejét a falba. *Megőrült*...

A film felgyullasztotta nevetve elhessegetett emlékeit s megmagyarázta cselekedetét. Tombolt a szerencsétlen s megkötözve vitték el. Sohasem láttuk többé. Olyan volt, mint a felrázott szovjetlelkiismeret...

Kávéztunk reggelenkint: a forró vízbe szénné égetett kenyérdarabokat morzsoltunk... Deszkából faragtunk le fínom forgácsokat s összefűztük marékszám, aprított dohányerekkel, azután ujságpapírba göngyöltük cigarettának ezt a szárított kotyvalékot. Csak az élelmet nem növelte meg semmiféle pótanyag s közénk vágott az éhség szörnyű betegsége: *a skorbut*...

(Folytatjuk.)

Világ vizsga

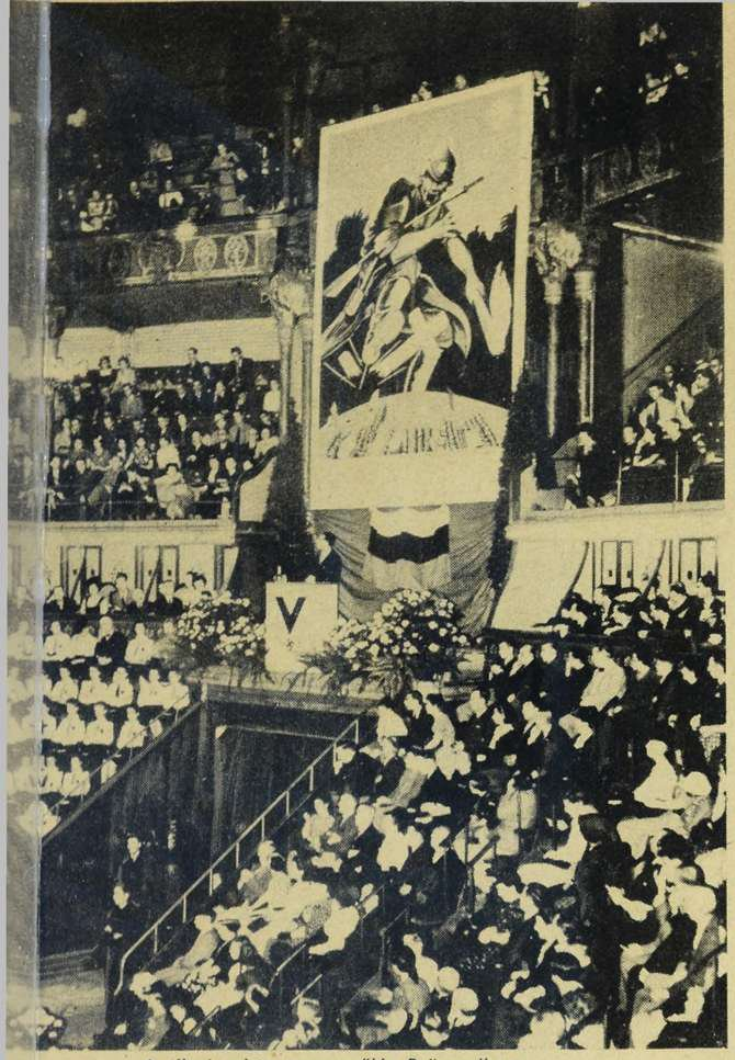

Antibolsevista nagygyűlés Brüsszelben.
A nagygyűlést a fehéroroszok hívták egybe.

Vitéz Béldy Alajos vezérőrnagy, a magyar testnevelés legfőbb irányítója Berlinben. A berlini pályaudvaron a Hitler-Ifjak zenekara fogadta a vezérőrnagyot.

PÉTAIN MARSALL KORÚTJÁN
Gascogne búzatermeléséről beszélget a földművesekkel.

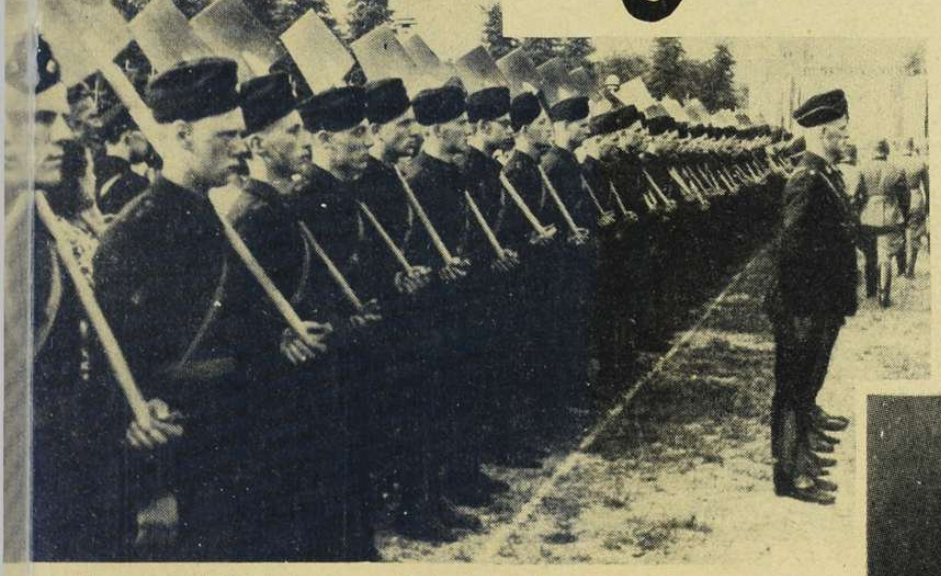

Hollland munkaszolgálatosok egy antibolsevista felvonuláson Amszterdamban.

és a Bébi a budapesti állatkertben.
Amihez nem kell hozzászoktatni a kis elefántot.

Bébi Európa legfiatalabb és legkedvesebb elefántja.

RIZA PAHLAVI, AZ IRÁNI SAH
lemondott trónjáról, fia javára. A Közelkelet legnagyobb egyénisége volt, lóápoló gyerekből lett uralkodó s öregségében a határozatlanság sodorta le a trónról. Engedett a szovjet és Anglia nyomásának... Szerencsétlen országára még súlyos napok leselkednek...

MOZART-KONCERT
a párisi Palais Royal udvarán

KELETI ZSIDÓK AZ ELFOGLALT SZOVJETTERÜLETEN.
Borotválkozás és nyiratkozás után áll elő a „nyugati zsidó"...

GYŐZELMEK ÉSZAKON

GRÁNÁTVETŐ AZ ERDEI HARCBAN, A LENINGRÁDI SZAKASZON

KÖZELHARC
A szétlőtt szovjetpáncélos mögül előre öt lépéssel! Így halad a támadás a leningrádi ipartelepekig.

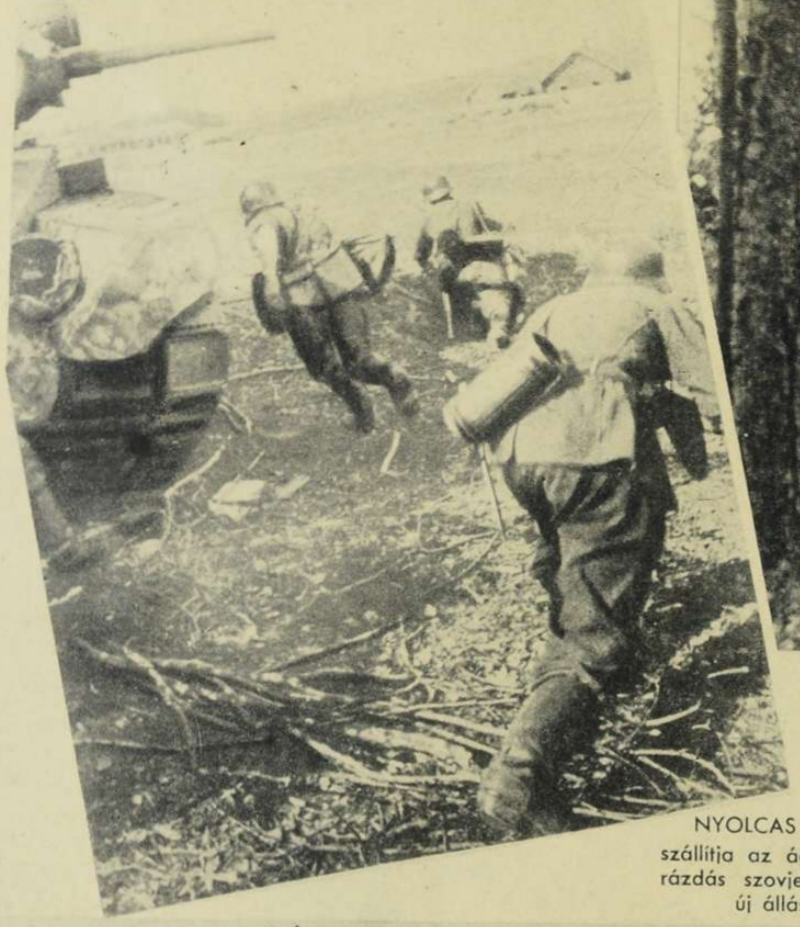

NYOLCAS FOGAT
szállítja az ágyút a bárázdás szovjet úton az új állásba.

LENINGRÁD VÉDELME
Kilométereken át és sűrű sorokban húzódnak a tankcsapdák, feltartóztatni a német előnyomulást, amely feltartóztathatatlan...

A HÉT

RUNDSTEDT VEZÉRTÁBORNAGYOT,
az új bekerítő csata hősét üdvözli Hitler vezér és kancellár...

LÖHR VEZÉREZREDES É
KESSELRING VEZÉRTÁBO
a szovjetfronton harcoló erők parancsnokai.

SZENTPÉTERVÁR TÉRKÉPE.

NÉMET GÉPPUSKÁSOK
puhítják a szovjetcsapatokat

ÁTKELÉS A DNYEPEREN

A gumicsónakos rohamcsapatokat a páncéltörő ágyúk védik s útjukat viharos tüzérségi tűz támogatja...

...S DÉLEN

MÉLYTÁMADÁS AZ ELLENSÉGRE

Ritkaszép felvételünkön német Henschel-gépek mélytámadásba vágódnak, bombákkal és gépfegyverekkel a Dnyeper balpartián gyülekező szovjet-csapatok ellen

FÉLŐRÜLT MENEKÜLÉS!

Légi felvétel a Dnyeper egyik mellékfolyójáról, amelynek medrében tisztán látszanak a szovjet gépkocsik...

...HŐSEI

...TTER v. SCHOBERT
...ezredes, hadseregpa-
...csnok, hősi halált halt a harctéren.

...ter v. Schobert a világ-
...borúban a harctéren sze-
...tte nemesi címét. A len-
...el háborúban kapta a
...agkeresztet, Verdun ost-
...nánál elfoglalta a legfon-
...abb erődöt s a keleti
...dszintér déli szakaszán
...zdött, hősi haláláig...

Bock vezértábornagy, a szovjetfronton harcoló német hadak egyik hadseregcsoport parancsnoka, Reichenau vezértábornagy, aki délről elsőnek tört be csapataival Kievbe.

TŰZÉRSÉGI MEGFIGYELŐK

egy ukrán paraszтház zsupfedelén. Messze a fejük fölött zúgnak el a granátok, az ellenséges állásokra

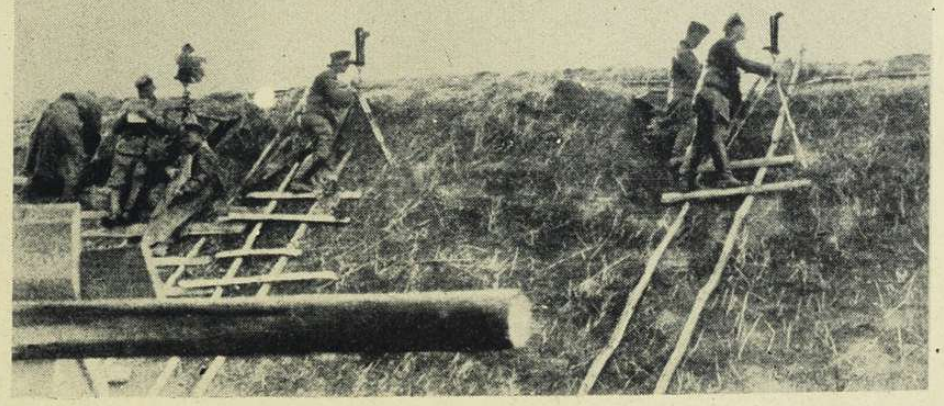

NÉMET ZUHANÓBOMBÁZÓK A DJESZNA FÖLÖTT

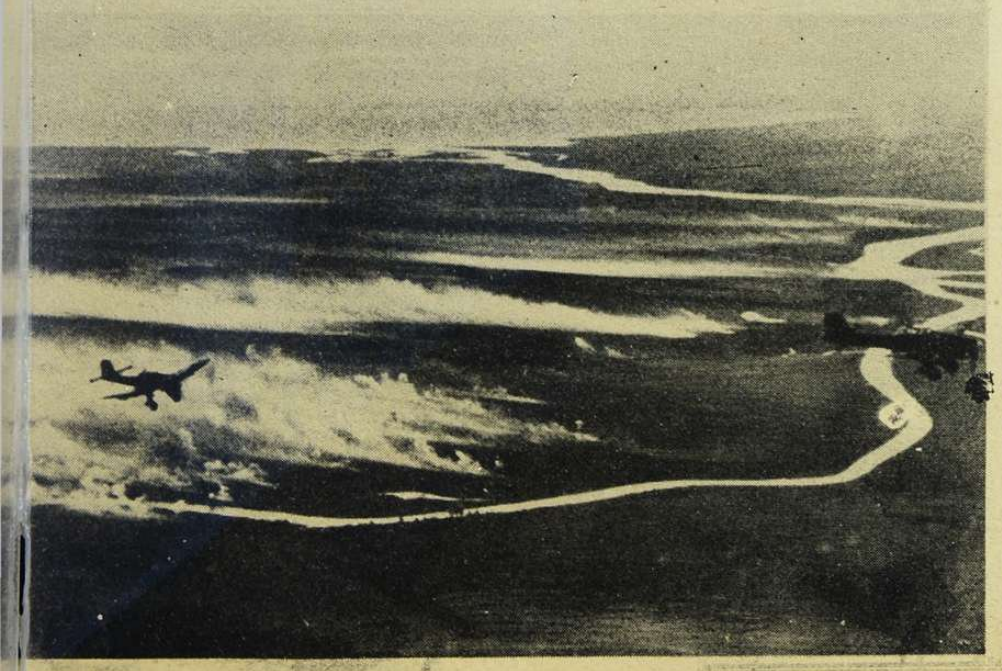

SZOVJETFOGLYOK A DNYEPER KELETI PARTJÁRÓL

A poltavai német előretörés foglyait a szükséghidak két partján gyüjtik össze az elszállításig

80.000 szovjetfogoly [illegible] őtábora!

Egy „szebb" szovjetnémber elfogatása a front mögött, lövöldözések során.

Keleten meglódultak újra a hatalmas harci események. **A szmolenszki tér és Leningrád között** is széthull minden vörös ellentámadás s az elosztó hadifogolytáborokat valóban zsúfolásig töltik meg a szovjetunió fegyverbe kényszerített népei. Fajok, néptörzsek, népek, ázsiai sátorlakók és nagyvárosi hordák, — vérnek, nyelvnek és eltitkolt hiteknek **elképzelhetetlen összevisszasága az óriás tábor,** ahonnan 80.000 embert irányítanak el katonai fedezet alatt nyugatnak és délnek, **hogy helyet adjanak a folyton özönlő új szovjetfoglyoknak.**

Tanult és rendes katonai felszereléssel ellátott szovjetnők, — már német fogságban.

Halálos ijedelem a fogságbaesés perceiben.

Azért ilyenkor hasznos a tiszta fehérnemű...

Politikai megbizott volt ez az idősebb zsidónő, harcoló szovjetalakulatoknál. —

Orök tanulmány a sok arc és **vádolója a szovjetterrornak,** mert a népek osztályharcra uszított zagyvaságából bizony nem kerekedett új, nemesebb emberi típus, hanem **minden fajtának legalacsonyabb, mélyre süllyedt, nyomorba és megfélemlítésbe vert típusai kerültek túlsúlyba, az emberi haladás gondolatának megcsúfolására!**

A fegyverrel elfogott szovjet-némberekre, természetesen eikülönített táborrészekben őrzik...

Női munka az alattomos fegyverforgatás után

A burgonyahámozást nem szereti.

Emberpéldányai a szovjet barbár-hatásának.

Ilyen kultúremberek kellett volna elfoglalják Európát.

A „vörös kultúra" méltó fáklyahordozója...

Azsiai gyerek, úgyis mint első vonalba dobolt szovjetkatona...

SIRÓ UKRÁN ASSZONY
menekül a szovjetcsapatok által felgyújtott házából...

A HÁBORÚ MÉLYSÉGEIBŐL

Egy cserépkályha; fölüle semmivé lett a ház. Messze környéken pusztasággá vált minden, csak a templom maradt ép és sértetlen...!

A DNYEPERI HAJÓS.
A szövetségesek Dnyeper-parti előnyomulásának feltartóztatására, a szovjet harcbavetette a teljes megsemmisülésig híres ágyúsnaszád-flottillját. A sok megmentett és elfogott haditengerészből, képünk hőse nem nagy vigassággal néz a világba...

GÉPPISZTOLLYAL A SZOVJET HARCKOCSI ELLEN!
A mesterlövész hidegvérrel és pontosan céloz az acélfalak közötti keskeny résre, amelyen át a vezető figyeli a terepet. A lövedékek hüvelyei röpködnek a levegőben...

Halálos találat! Az elakadt harcikocsiból kiemelik a védőálarcos vezető holttestét...

ÉLŐK ÉS HALOTTAK...
Az elfoglalt szovjetállásból folyik tovább a harc.

MAGYAR HUSZÁROK PIHENŐJE.

Honvédeink a Dnyepernél

TŰZÉRSÉGI FIGYELŐK.

RITKA JÓ ÚTON ELŐRE.

VONAL A DNYEPER PARTJÁN.

KITÜNTETÉSEK A SZOVJET ELLENI HADMŰVELETEKÉRT

A kormányzó a Szovjet elleni hadműveletek alkalmával hősi halált halt alább felsorolt tisztek részére, az ellenség előtt tanusított kiválóan *vitéz és önfeláldozó magatartásukért:* a *Magyar Érdemrend Lovagkeresztjét* hadiszalagon a kardokkal: *Kerényi* Sándor, *Szathmáry* Endre, *Szőke* Alfréd és *Intalfy* Ferenc főhadnagyoknak, *Bátori* Kálmán, *Zomborszky* Lajos, nemes Áldobolyi *Szotyori* András és *Pinezich* Ferenc hadnagyoknak, továbbá *Barabás* László psz. hadnagynak;

a *Magyar Nagy Ezüst Vitézségi Érmet* újólag: a hősi halált halt *Jászó* Tivadar hdp. őrmesternek;

a *Magyar Nagy Ezüst Vitézségi Érmet:* a hősi halált halt *Krüzsely* Károly tizedesnek, *Birta* Béla ht. szakaszvezetőnek, *Kecskés* Gyula és *Csömör* Géza őrvezetőknek és *Mátra* Ferenc hdp. őrmesternek adományozta.

A kormányzó a Szovjet elleni hadműveletek alkalmával az ellenség előtt tanusított *vitéz magatartásért:*

a *Magyar Nagy Ezüst Vitézségi Érmet:* a hősi halált halt *Hajnal* Imre tart. tizedesnek, továbbá vitéz *Bangó* József tizedesnek, *Gergácz* Lajos tiz., c. szakaszvezetőnek, *Sasvári* Mihály és *Koncz* László ht. őrmestereknek, *Németh* Károly ht. szakaszvezetőnek, *Vadas* Károly tsz. szakaszvezetőnek, *Antal* Pál és *Pásztor* Lajos ht. őrmestereknek, *Kókai* István szakaszvezetőnek, *Verebes* János honvédnek, *Tatár* József tsz. szakaszvezetőnek, *Kökönyei* István tart. tizedesnek és *Nagy* János honc. c. tizedesnek.

Az ellenség előtt teljesített *kiváló szolgálatokért:*

a *Magyar Ezüst Érdemérmet a hadiszalagon: Soós* János ht. szakaszvezetőnek;

a *Magyar Broz Érdemérmet a hadiszalagon Tóth* János tsz. szakaszvezetőnek.

A kormányzó az ellenség előtt tanusított kimagaslóan vitéz és eredményes magatartásának elismeréséül a honvédség nem hivatásos állományában *Merész* László tart. zászlóst tartalékos hadnaggyá soronkívül kinevezte.

MAGYAR VASKERESZTESEK

A magyar királyi honvédség tagjai közül újabban a következőket tüntették ki a német vaskereszttel:

Temesváry Gerő alezredes, *Fiath* György százados, *Fülöp* István százados, *Bazsó* Lajos főhadnagy és *Bánáti* Béla hadnagy. Valamennyien a II. osztályú német vaskeresztet érdemelték ki.

Ezeken kívül ugyancsak a II. osztályú német vaskereszttel tüntették ki a hősi halált halt *Mikus* Artur hadapródőrmestert és a hősi halált halt *Emri* György szakaszvezetőt.

Végül a II. osztályú német vaskereszttel történt kitüntetésben részesültek *Kemény* István őrmester, *Mojzis* Illés őrvezető, *Hegedüs* János szakaszvezető, *Urbán* Pál karpaszományos őrvezető, *Tengeri* József honvéd és *Breznyiczky* Lénárd honvéd.

BAJTÁRSI SEGÍTSÉG A HARCBAN.

NÉMET—MAGYAR TALÁLKOZÁS A FRONTON.

HONVÉDEINK ELŐNYOMULÁSA AZ UKRÁNIAI TERMÉSFÖLDEKEN.

NÉMET PROPAGANDA SZAKASZ FILM-RÉSZLEGE A MAGYAR CSAPATOK PARANCSNOKSÁGÁNAK JELENT.

SZOVJETFALU MEGTISZTÍTÁSA A BANDAHARCOSOKTÓL
Körbe fogják a falut s házról-házra kikutatják az épületeket, pincéket és padlásokat

NÉMET ROMBOLÓ,
valahol a legészakibb vizeken . . .

HADIJELENTÉSEK, CSATÁK

Mult számunkban írtuk a következőket: „A 13. hét eseményeit jegyzi fel a történelem a keleti hadszíntéren s a hét végére megtudjuk, hogy a babonás szám *kinek jelent szerencsétlenséget . . .*"

Ma már az elfogult angol sajtó is tudja a választ: *a szovjetunió, a háború 13. hetében végzetesen megingott s katonai ereje megroppant a német fegyverek menydörgő ütésétől. Amiben rendületlenül biztunk, bekövetkezett!* Vége az alattomos suttogásnak, a jól értesült zsidó és reakciós körök külön hadijelentéseinek. A csatatereken sorsdöntő hadműveletek páncélos vonalaiból bontakozik ki a letagadhatatlan igazság.

Elesett Kiev. Az ukrán főváros mögött Svájcnál nagyobb bekerített katlant formált a német hadsereg, amelyben négy szovjetsereg vergődik reménytelenül. Német gyorskötelékek elérték az Azovi tengert s a krimi félszigetet egy csapásra leszakították a Szovjetunió testéről. A diadalmas előnyomulás folyik tovább . . .

Ez a válasz a sok találgatásra s az állóháborút jósoló fecsegésekre. Minden más, — önmagában fontos és nagy horderejű katonai esemény, — eltörpül a ragyogó siker mellett, amelynek igazi fontosságát, a helyzetet nyilvánvalóan tisztán látó angol katonai körök avval jellemezték, hogy a közeljövőben *a Fekete-tenger és a Földközi-tenger arcvonalai egybeolvadnak . . .* Igaz, hogy az angol tábornokokat két hónap óta csak a szovjet háború *déli szakasza* érdekelte. A katonai szakirodalom elsősorban evvel a kérdéssel foglalkozott, a birodalom hadászati érdekeinek szempontjából s a *Kaukázus és a Dardanellák időszerű irodalma nagyobb, mint az egész szovjetháborúé . . .*

London a hőmérője ennek a háborúnak s a hidegvérű angolok a sok hamis jelentés után dermedten beismerik, hogy keleten a katonai helyzet sulyosan megromlott s az a nagy kérdés, hogy a vörösök „milyen mértékben tudják szükség esetén a Donec-medence bányáit és iparterületeit *elpusztítani . . .*" Milyen brutális nyíltsággal tárul fel egy rövid mondatból a rideg angol érdekszolgálat! *Ime a bizonyíték, hogy a szovjet vad rombolásait kívülről Anglia szorgalmazza.* A távoli szigetország csak szolgákat lát Európa népeiben a brit birodalom létének fenntartására s amikor már használhatatlanok, még megtehetik azt a szívességet a kultúra

KLEIST vezérezredes és GUDERIAN vezérezredes páncélos seregei törték meg a Szovjet déli hadseregeinek ellenállását.

égő szivarját hordozó Churchillnek, hogy dinamitot vetnek az emberi munkahelyekre s romokba döntik a gyárakat. Így maradnak százezrek munka nélkül s akkor azt lehet majd hazudni, hogy a tengelyhatalmak barbársága éhezteti a szegény népet . . .

A *Sunday Times* azt írja, hogy a szovjet további ellenállását csak *hihetetlen áldozatokkal* lehet fenntartani. Ennek a „hihetetlen" erőfeszítésnek látszatbizonyítására Anglia átküldött nehány légi különítményt Leningrádba, átengedett 200 amerikai repülőgépet a szovjetnek a magáéból s megrendezte a *szovjet-tank hetet*, amelynek ünnepségeire a szakállaszsidó Majszki követ elutazik s a gyárakban nagy beszédeket intéz a munkásokhoz mondván: „Elvtársak! Tudjátok mi kell nekünk? Tank, tank és tank! . . ." Ennyit azonban az angol munkások is tudnak. Majszki már nem tudja meglepni őket, hiszen ők is ezt hajtogatják szóról-szóra — Amerikában . . . Anglia szövetségi erőfeszítését nevetségessé teszi a szovjet veszteségeinek áttekintése. *Ahol a páncélos harcikocsik és a repülőgépek tízezrei pusztultak el, mit számíthat nehány száz darab pótlás görögtüzes megszavazása? . . . Azt, amit a szovjet ezen a héten elveszít, Anglia és Amerika egy esztendő alatt sem tudja szovjetföldön pótolni! De ki veszi át a szállítmányokat egy esztendő mulva? . . .*

Hallgatni tud

csodálatosan a német hadvezetőség. A nemzetközi ellenséges propaganda valósággal orgiázott nagyhangú kijelentéseivel a szovjeterők verhetetlenségéről, amikor kiderült, hogy a német hadvezetés *feladatainak főrészét már megoldotta, csak nem jelentette.*

Szeptember 19-én tudta meg a várakozó világ, hogy a gomeli harcterekről előrenyomult német seregek nehéz csatákban áttörték a *Djeszna* vonalát s ugyanakkor a déli hadsereg *Kremencsug* felől 120 kilométeres szélességben átlépte a *Dnyesztert.* A djesznai hadseregcsoport a sikeres vállalkozás után élesen délnek fordult, a dnyeperi erők pedig északnak s *Rundstedt és Bock vezértábornagy hadseregcsoportjai már szeptember 13-án találkoztak Kievtől 200 kilométerre keleten, beszorítva az óriás katlanba négy teljes szovjet hadsereget.*

A Kremencsugnál átkelt csapatok hatalmas rohammal elfoglalták *Poltavát* s ez a győzelem már

Kiev látképe a dnyeperi kikötővel.

A Krescsátik út Kievben.

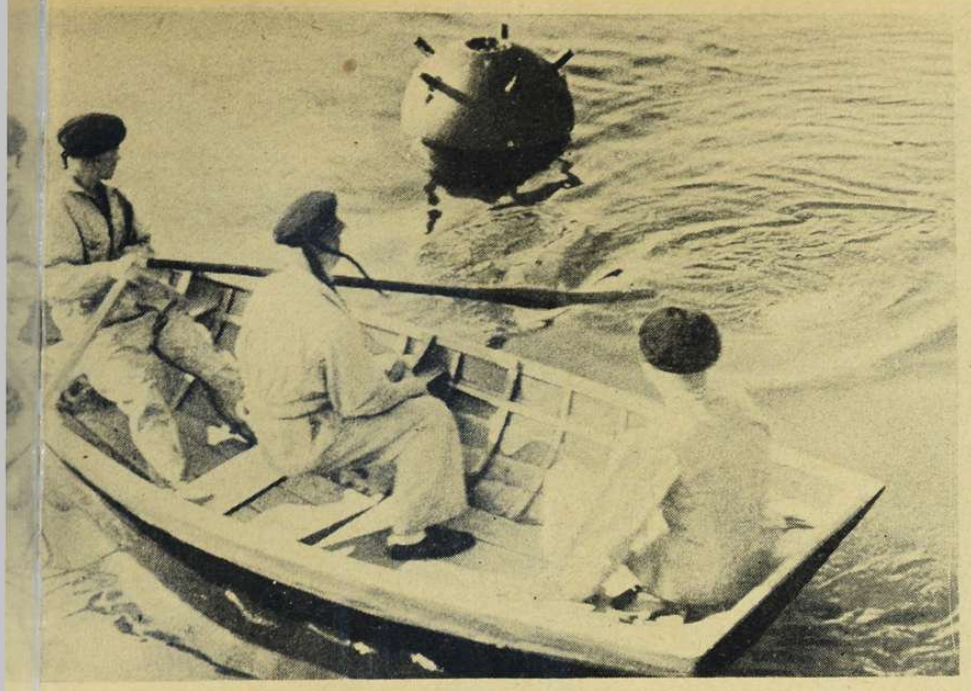

A LEGVESZEDELMESEBB FELADAT!
Finn matrózok szovjet viziaknát halásznak ki a tengerből s ártalmatlanná teszik a parton . . .

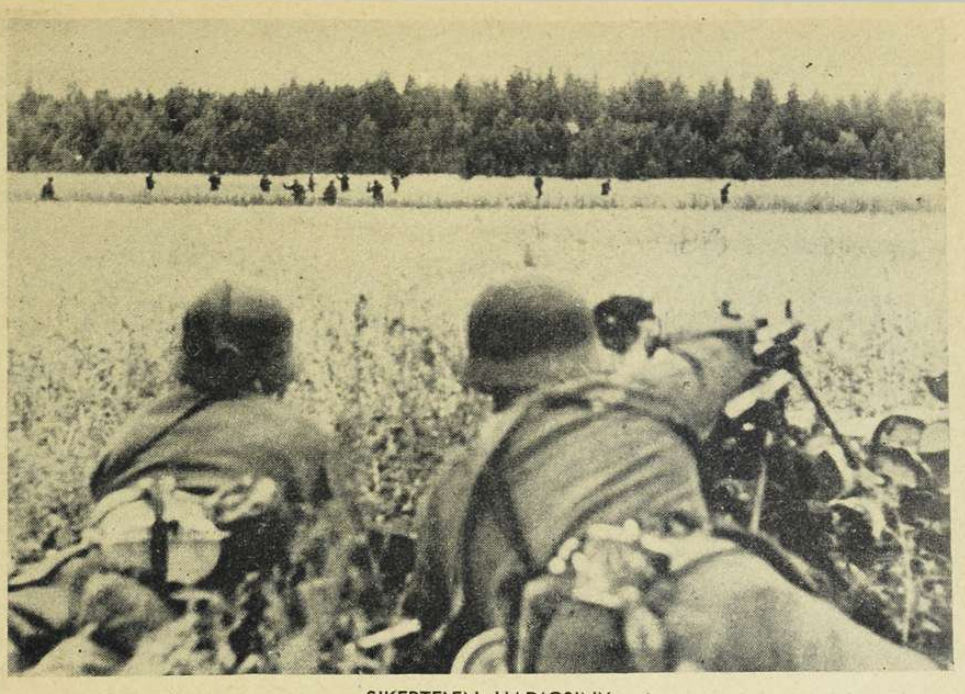

SIKERTELEN HADICSINY
Szovjetkatonák megadást színleltek, de az előre küldött német tolmácsra váratlanul tüzet nyitottak s megpróbálták a hadosztály állásait elfoglalni. Az alattomos támadás a géppuskák tüzében omlott össze

ÉS UJ FORDULATOK

Charkovot fenyegeti. A történelmi jelentőségű hadászati művelet 40.000 négyzetkilométeres területen zajlik s betetőzése, koronája a hadjárat során megvívott bekerítő csatáknak.

Bialisztok—Minszk, Szmolenszk, Gomel, Uman, az ukrán mezők és a balti országok csatái egy rövid negyedév alatt a hadtörténelmi századok magasságába emelték a győzők zászlaját, de a Djeszna és a Psiol közötti bekerítő hadművelet a szovjet vörös lobogóját hajlítja a földig . . .

A bekerítés első eredménye Kiev elfoglalása volt s figyelemre méltó körülmény, hogy ádáz ellenállás után a szovjetfővezérség elmenekült s a csapatok nagyobb része harc nélkül lerakta a fegyvert. Ez már Reichenau támadó seregének erején túl, a szovjet katonai ellenálló képességének felmorzsolódását mutatja.

Reichenau hadserege Kiev elfoglalása után átkelt a Dnyeperen, felvonult a bekerítő csatához s *Kleist* és *Guderian* páncélos seregeivel együtt a kétségbeesett kitörési kísérletekben meggyöngült szovjet erőket napról-napra szűkebb területre szorítja. Az első hírek 150.000 szovjet hadifogolyról s 151 páncélos harckocsi, 602 ágyú és megszámlálhatatlan mennyiségű egyéb hadizsákmány elfoglalásáról számolnak be, de a részleteredmény itt már nem fontos, mert a bekerítő gyűrűt sem belülről, sem kívülről szétrobbantani többé nem lehet s a hét folyamán a négy szovjet hadsereg teljesen megsemmisül.

Várható következményeiben a legfontosabb új hadijelentés arról számol be, hogy a bekerítő német arcvonal déli szárnya elérte az Azovi tengert! Egy gyalogos hadosztály *Beriszlav* környékén áttört a Dnyeperen, s az Azovi tenger partján hősiesen visszavert minden ellentámadást, amíg megfelelő erősítés érkezett. Ez a meglepő hír azt jelenti, hogy a krimi félszigetre szorult seregtestek nem tudnak többé összeköttetést létesíteni a szovjet főerőkkel s egy valóságos kis birodalom a Fekete-tengeri hadikikötőkkel, hajógyárakkal és fontos ipartelepekkel együtt könnyű ostrom alá kerül. A német légierő máris megkezdte a szovjet hajóhadának támadását s egyetlen napon 25.000 tonna hajóűrteret süllyesztett el.

Beláthatatlan a déli győzelmek következménye. Minden nap új meglepetéseket hozhat s a bekerítés 100.000 négyzetkilométeres területre növekedhetik.

Felülmúlja az emberi képzelőerőt az utolsó két hét története. Milyen nehéz harcok tombolhattak, hány légi támadás segíthette *Löhr* és *Kesselring* acélmadarainak vijjogásával a harcoló csapatokat s micsoda örömujjongás zengett az égig, amikor a két hadsereg összetalálkozott . . . Budennij a kubáni kozákokkal vívott harcaira gondolt s Wrangel krimi seregére, amikor csodavárással *lovas hadosztályokat* dobott a küzdelembe. Megmagyarázhatatlan emberpusztítás jellemzi a szovjetstratégiát, állandó és következetes kudarcokkal koszorúzottan. Budennij hadseregcsoportja megbomlott. Az acélgyűrűn kívül maradt részeket szakadatlan üldözésben a *Donec* folyó felé szorítják a németek. A *Dnyeper és a Donec között új védelmi vonalra gondolni már szemenszedett őrültség volna.*

Ha a vert szovjetseregek a Donec mögé szorulnak, tökéletesen megváltozott hadviselési felté-

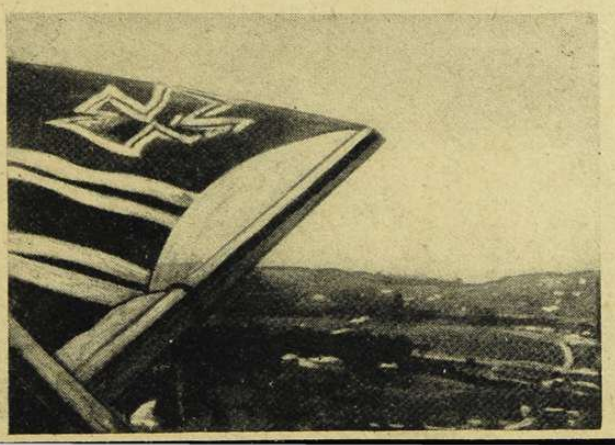

Kiev fellegvárán a német hadilobogó leng.

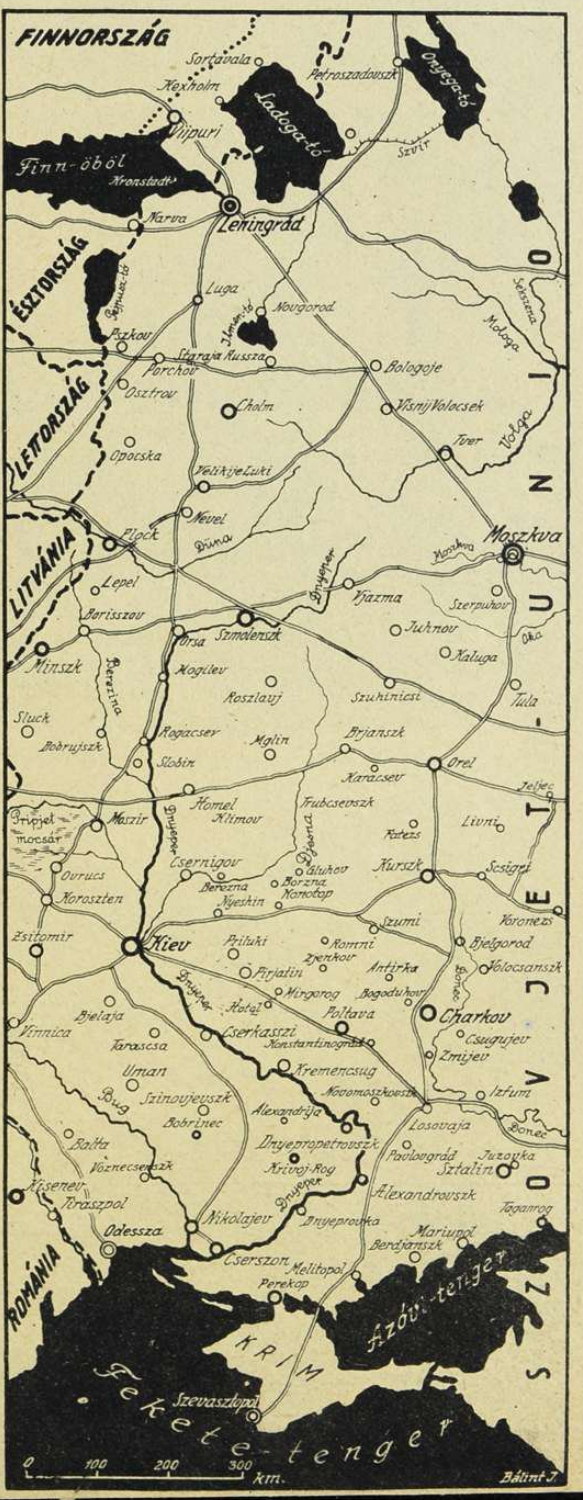

TÚL A KIEVI CITADELLÁN.
Rádiókép az ukrán főváros elfoglalásáról.

21 Berlin C 3258 234 21/9 1815 =
Tempo Budapest

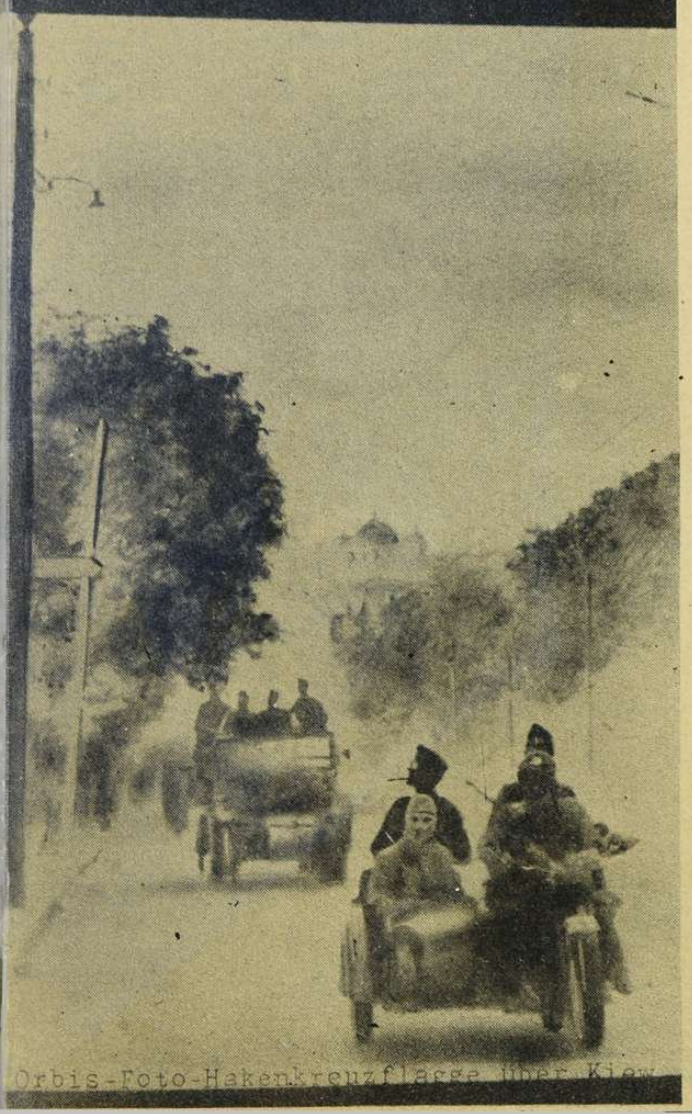

Orbis-Foto-Hakenkreuzflagge über Kiew

A BERESINA TÖRTÉNELMI PARTJAI

Ezen a ponton kelt át XII. Károly svéd király 1708-ban s itt vonultak vissza Napoleon vert hadai 1812-ben, 1941-ben villámgyorsan törtek át rajta Európa védelmezői . . .

DIETL TÁBORNOK LÁTOGATÁSA

a keleti háború legészakibb arcvonalán

VELIKIJE LUKI

környékén hatalmas ütközetek dúltak s a szovjetcsapatok kivonulásuk előtt a város nagyobb részét elpusztították . . .

CSÉPLÉS UKRAJNÁBAN

ÉGŐ VONAT KÉT HARCVONAL KOZOTT . . .

A GYORSASÁG TITKA

Repülőgépen szállítják előre a motorkerékpáros osztagokat . . .

telekhez kell igazodjék a szovjet s nem maradhat meg többé olyan vonalakon sem, ahol eddig csapatait nem fogták még komoly tűz alá . . .

A leningrádi szakaszon

változatlan hevességgel dúl az ütközet. A Ladoga és az Onega között *Petrozavodszk* teljes elpusztítását rendelte el Vorosilov arra az esetre, ha többé nem tartható . . . Szovjet jelentések szerint több mint 1000 német repülőgép bombázta Leningrád katonai célpontjait. A német hadijelentések semmit sem mondanak az ostrom részleteiről s a szokáshoz híven a végső eredmény napján ismerjük majd meg az eseményeket.

A balti tengerpart közelében *Moon* és *Ösel* szigetének elfoglalása, a hadsereg, a légi erő és a tengerészet csodálatos együttműködését dícséri. A megerősített Moon szigeten a németek korahajnalban lepték meg a nagy helyőrséget. Ez a sziget zárja el a rigai öblöt észak felé. Ködös éjjelen, halálos csöndben felsorakoztak a német hadihajók s 100 ágyú egyszerre nyitotta meg a tüzet az erőd ellen. Az óramű pontosságával érkeztek a helyszínre a zuhanó bombázók s percre indultak el a rohamcsónakok az első osztagokkal megszállni a szigetet . . . Ösel szigetét keletről érte a feltartóztathatatlan támadás s *Arensburg* elfoglalása után, csak a szétugrasztott szovjetcsapatok összeterelése maradt elvégzendő feladatnak. A külföldi jelentések szerint a szovjet állandóan Ösel repülőtereiről próbálta támadni Keletnémetországot . . .

Kronstadt kikötőjét és erődeit súlyos légitámadás bénította meg s a maradék hajóhadból az *Okto-*

A KARÉLIAI HARCOS.

Mohos kősziklák természetes fedezékében, szúnyoghálóval sisakja fölött, valósággal a környezetbe olvadtan küzd a hazáért a szovjet ellen, a karéliai katona.

Mocsaras, nádas vizeken át szállítják a lőszert a harcban álló gyalogság után

ÉRDEKLŐDÉS A VILÁGRÓL

A forgalomból kieső szovjetfalvak mezítlábas lakossága mohón kérdezősködik a német páncélkocsi legénységétől új hírek után . . .

FINN ROHAMCSÓNAK

örvénylő, felkavart vizén a néhány lépésnyire robbant szovjetgránátnak . . .

berszkaja Revolucia és a *Kirov*, a két legnagyobb csatahajó több bombatalálat következtében megrongálódott. Telitalálat ért három szovjet rombolót, egy nehéz cirkálót, egy aknakutató és egy ágyúnaszádot. *A finn öböl és a Keleti tenger megtisztítása a szovjet tengeri haderőtől, teljes erővel folyik.*

A német veszteségekről

megjelent a pontos kimutatás s annak beszédes számadatait igazán nem szükséges külön magyarázni. *A szovjethábor*úban, 1941 június 22—augusztus 31. között a veszteség 84.353 halott, 292.690 sebesült, s 18.921 eltűnt a hadseregben, továbbá 1542 halott, 398 sebesült és 1378 eltűnt a légi haderő kötelékeiből.* A légi haderőhöz tartozik a kimutatásban a *légvédelem* is, amelynek erős egységei állandóan részt vesznek a szovjet páncélos erők leküzdésében. Elveszett a harcokban *725 német repülőgép*, — egy hányada a *havi* német repülőgépgyártásnak.

Elesett tehát a szakadatlan ütközetek során, kereken 86.000 német katona, amikor a szovjet vesztesége halottakban közel kétmilliő s fogolyokban is már közel ugyanannyi! Ez a megszédítő arány a német katonai fölényről, a vezetés, a kiképzés, a tűzhatás, a felszerelés és az általános harcképesség kiválóságáról köteteknél többet beszél. *Ezek a számok elmondják érthetően, hogy Németország háborús termelő gépezete jobban és eredményesebben dolgozik mint valaha, katonái pedig fiatalon veteránok lettek egy több milliós gárdahadseregben, a lengyel, a belga, a holland, a norvég, a francia, a szerb, a görög és az orosz csatamezőkön! Ha Anglia ennek a hadseregnek letörésére számít a következő esztendőkben, akkor már nyugodtan megkezdheti saját népe érdekében a béketárgyalásokat . . .*

A történelem azt bizonyítja, hogy minden *tartós hatalom* nehéz és győzelmes csatákban edzett, tanult, összeszokott és korszerű szellemben egybetartott hadseregek körül kristályosodott ki. Hitler hadseregét a XX. század nemzeti szelleme és forradalmi technikája formálta s a lélek és a tudomány merész, új összetételét a hadseregszervezésben, kemény harctéri vizsgákon jóváhagyta az idő. *Az eredmény ellen nincs fellebbezés.* Minden kornak megvolt a legjobb hadserege, a görög, a római, a középkori századokban és az újkorban s mindegyik mögött világfelfogás, állambölcselet, politikai rendszer és haladott gazdasági termelés állott. *A német hadsereg elismerését nem az elfogultság, hanem a hideg értelem, a tiszta látás diktálja s bizonyítja az okos ellenségnek is . . .*

A német hadsereg *arányossága* kétségtelenül a demokráciák legnagyobb meglepetése. A legnagyobb keleti ütközetek sem gyöngítik el a német nyugati támadásokat s minden „tehermentesítő" vállalkozás siralmasan összeomlott. Anglia kereskedelmi hajóraját tovább pusztítják könyörtelen következetességgel s csak két karavánból, 82.500 tonna hajóűrt torpedóztak a tenger fenekére. Az angol hajóhad heti vesztesége több mint 150,000 tonna, repülőgépeiből két nap alatt 50-et pusztítottak el s *Southampton* bombázása súlyos károkat okozott. *Érdekes, hogy Gibraltár biztonságos kikötőjében, egy 8000 és egy 15.000 tonnás tankhajó ismeretlen okok következtében felrobbant és elsüllyedt . . .*

A nemzetközi életben

minden más kérdést megelőző fontossággal *Amerika állásfoglalása és a kommunista üzelmek erősödése köti le az európai nemzetek figyelmét.*

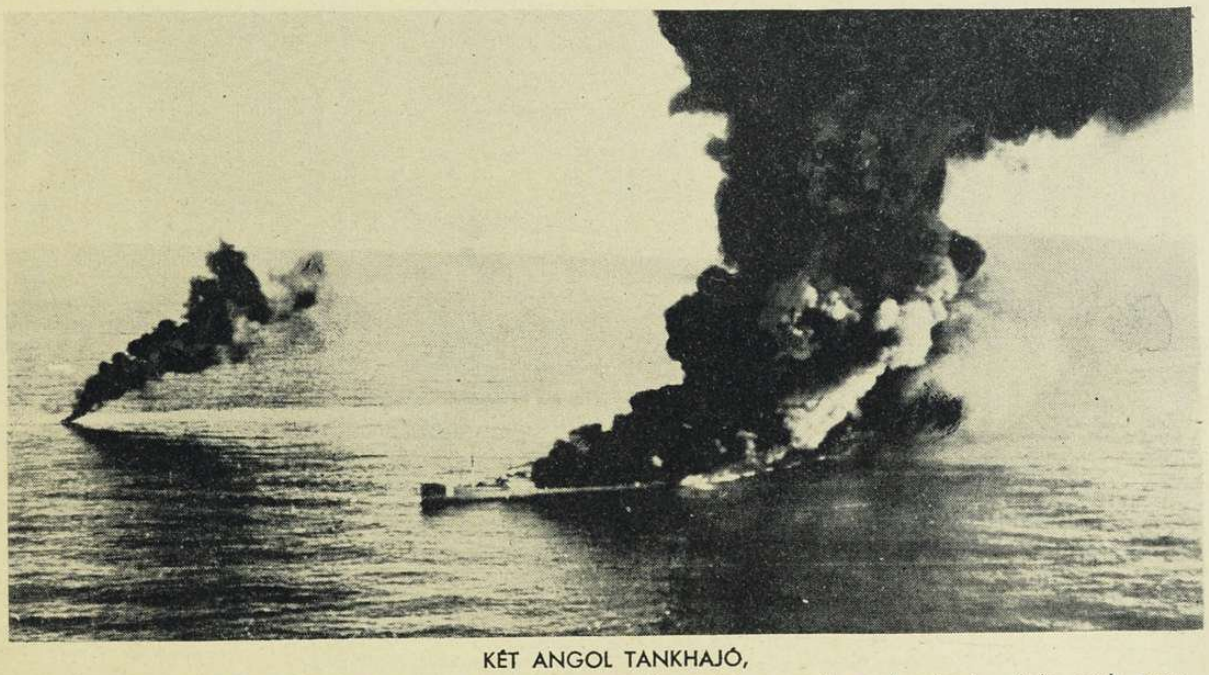

KÉT ANGOL TANKHAJÓ,

az egyik a robbanás pillanatában, a másik az elmerülés utolsó perceiben. Az óceán vizén csak nagy olajfoltok jelzik a hajótemetőt . . .

A NÉMET HADITENGERÉSZET HAJÓI A RIGAI ÖBÖLBEN

OLASZ LÉGIRAJ ÚTBAN MÁLTA FELÉ

Az *Egyesült Államok* tengeri politikájáról ellenőrizhetetlen hírek sokasága kering a sajtóban s a fokozódó felszültségnek az a legfőbb oka, hogy a washingtoni kormány eddig még nem jelölte meg a sokat hangoztatott *„védelmi vizek"* határait s az a látszat, mintha az Egyesült Államok az összes tengereket hadihajóinak uralma alá szeretné rendelni. A komoly amerikai ellenzék változatlanul hangoztatja, hogy az *Egyesült Államoknak nem érdeke beleavatkozni az európai háborúba* s a zsidó izgatással fertőzött közvélemény az utolsó napokban, a szovjetvereségek hatása alatt, hajlik ennek a józan véleménynek elfogadására. Sok a találgatás és az irányított vélemény az Angliába küldött hadiszállítmányok fegyveres amerikai kíséretéről, de bizonyossággal állítani még semmit sem lehet Washington végső döntéséről.

A szovjet veszedelmesen közelgő katasztrófájának kísérő jelensége, az európai titkos kommunista központok mozgósítása. Moszkva mindent elkövet, hogy földalatti szervezetei és a fizetett ügynökök lázas igyekezettel szítsák az elégedetlenséget minden európai országban s különösen a Balkánon és hogy terrorista cselekedetekkel segítsék meg a menthetetlen Szovjetuniót. A moszkvai számítás embertelenül kegyetlen és buta, mert a kommunista felkelés lehetetlenség, a szórványos terrorcselekmények viszont milliók életét keserítik meg. Kétségtelen dolog, hogy a szovjet a kis szláv országokban tudja a legsikeresebben mozgósítani a földalatti erőket s a régen kiépített összeköttetéseknek tudható be az a tény, hogy *Horvátországban, a levert Szerbiában és a Bánátban is, a kommunista tevékenység erősen érezhető.* A hivatalos jelentések hetek óta a helyzet komolyságáról számolnak be s Magyarországnak nem közömbös az, hogy déli határain mi történik. Magyarországon nem fog a kommunista betegség s a magyar hadsereg mindenütt biztosítani tudja a rendet, ahol fegyveres ereje védi az emberi jogokat. A Bánát belső rendjében is érdekeltek vagyunk, mert évszázados magyar tapasztalat szerint a vad pánszláv indulatokat idejében kell megfékezni, akár nagyorosz színek, akár sarlós és kalapácsos vörös lobogók rejtegetik az olyan mozgalmakat, amelyeknek tüzét magyar felségterületekre próbálják átdobálni. *Őrt állunk a Duna völgyében s teljesítjük hagyományos nemzeti kötelességünket!...*

AZ AFRIKAI HADSZINTÉREN
a fasiszta párt előkelő tagjait az első vonalakba osztják be

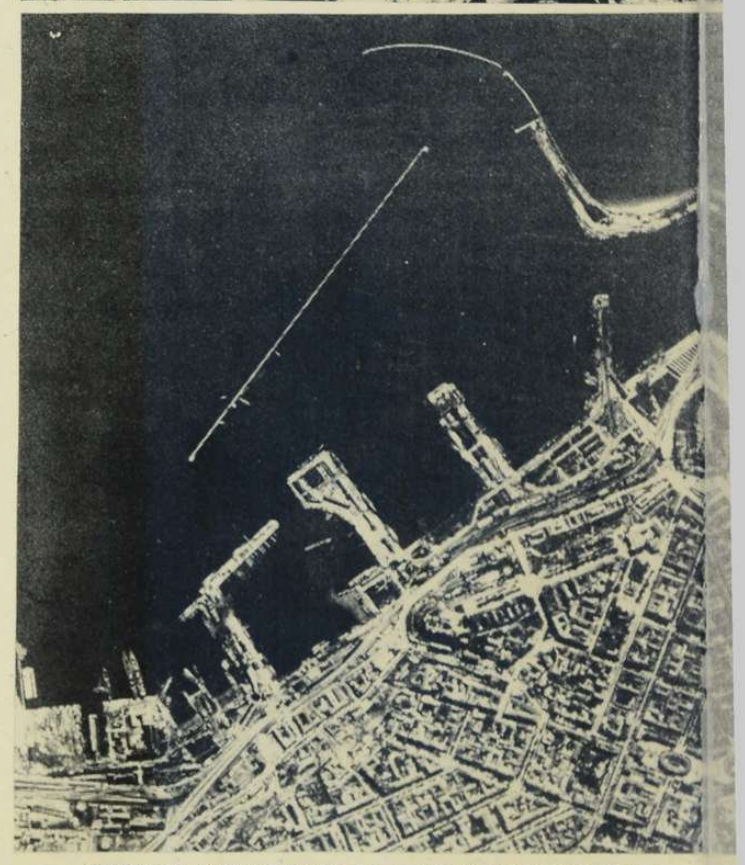

ODESSZA KIKÖTŐJÉNEK ÉS A BELSŐ VÁROSRÉSZNEK KIVÁLÓ LÉGI FÉNYKÉPE

A HEINKEL 111
A félelmetes harci gép éjjeli támadásra indul Anglia ellen

ANGOL TENGERÉSZEK A FOGSÁGBAN
Hajójuk elsüllyedt az Atlanti-óceánon s a megmenetett legénységet átszállítják a győztesekhez. A háttérben egy német csatahajó . . .

RÉGI MAGYAR VILÁG

Száz év előtti szeptembert írunk...

A családokban átélték már az iskola-év kezdetének apró izgalmait. A Veni Sancte ünnepélyes hangulata után lassan morzsolódik a tanulók sok munkás hétköznapja. Nem lesz érdekesség nélküli, ha

ez alkalommal Magyarország *száz év előtti tanítási és iskolaügyi viszonyait vesszük szemügyre.* Az adatokat a korabeli hírlapok hasábjairól szedjük össze, s a tanüggyel kapcsolatos gondolatokat lehetőleg szószerint adjuk:

«...Magyarországon — írja a korabeli pedagógus, — ha a katholikus és protestáns népiskolák számát tekintjük, azt mondhatjuk, hogy az Angol, Francia, Olasz és Lengyelekéhez hasonlítva elég, de Poroszországéhoz képest kevés...»

«Három egész s éppen nem csekély számu oly nép lakja édes hazánkat, melly lelki müveltségben annyival inkább szegény, mivel parányi számmal levő oskoláik is minden kritikán alul állanak. Értem a rácokat, oláhokat és oroszokat. Ez utóbbiaknak földjén, az eperjesi püspökségben 194 parochiában 174 ezer főnyi népesség között 5, azaz öt rendezett néposkola találtatik és ilyenformán arányos a szám a máramarosi, szatmári, bihari, aradi, krassói oláhoknál és a károlyvárosi végőrök közt. Ezeket egybevetve s hozzászámitva a magyarsághoz; *hazánkban 100 oskolába való gyermek közül nálunk csak 40 járja az oskolákat, 60 pedig annélkül nevelkedik fel, hogy tudná Istenhez és embertársaihoz való viszonyát és kötelességét.* Különösen pedig az oláhoknál és oroszoknál borzasztólag elhanyagolt népoktatásért azon gondolat sem nyugtat meg, hogy van Európában keresztény ország, *az Orosz birodalom,* melly e tekintetben az oláhokat is felülhaladja...»

Érdekes, hogy a magyar sajtó már erősen érezte a nevelési új szükségleteket, ahogy a következő sorok bizonyítják:

«*Népiskolánk* a legtöbb európai országhoz hasonlitva elegendő volna, ellenben *nagy hiányát érezzük a polgári iskoláknak, hol t. i. a középrend, a kézmüvesek, kereskedők, gazdák készülhetnének el jövendő pályájukra.* Ipar- és vasárnapi oskolák, hol a kézmüvesek tovább képeztetnének, összmüvészeti intézetek, mint a prágai és bécsi, nálunk még egészen ismeretlenek. Gazdasági intézetünk kettő, (Keszthely, Magyar-Óvár) hajózási oskolánk egy van Fiuméban. A pesti kereskedési iskola csak privát intézet. Nyilvános leány oskolákról kevéssé gondoskodtunk, kivált a közép és főrendüek számára, s ezért a müveltebb nőnem idegen privát nevelőnőkre szorul, s mi mégis hölgyeinktől nemzetiséget, hazafiságot követelünk. *De bezzeg tudósokat képző oskoláink olly bőven vannak, hogy e részben akármely országgal is vetekedhetünk.* Nem tiltatik el nálunk senki a tudományoktól olly királyi parancsolatokkal, mint amellyet a sardiniai király 1825-ben kiadott, miszerint irás és olvasás csak azoknak szabad, kiknek 1500 livre vagyonuk van, tudományokat pedig csak azok tanulhatnak, kik 1500 livre évi jövedelemmel bírnak...»

Mindezt a tudományokkal való dicsekvést alaposan lerontja egy másik kép, mely a *falusi iskolák állapotáról* tájékoztat:

«...A népiskolák általjában véve rossz karban vannak. *Ugyanis ezekre nem fordítanak annyi gondot, mint a deák oskolákra, s az országból semmi fundus rájuk nem lévén, az egész fenntartása a szegény parasztra nehezül.* A paraszt külömben is meg lévén terhelve, inkább oskolába sem küldi gyermekét, mint hogy fizessen s ez okból az oskolamesterek javadalma is csekély lévén, nem csoda, hogy sok szükséges tudást hirből sem ismernek. Ezzel magyarázhatni meg azon közönséges tapasztalatot, hogy ámbár olvasás, irás és vallás minden elemi oskolában taníttatik, *mégis milly kevesen vannak felnőtt emberek közt, kik folyvást olvasni, olvashatólag írni tudnának...»*

«Mindez változnék, ha sok szó helyett tettel látnánk a dologhoz, s különösen ha a nemesség is megoldaná erszényét, nem pedig hol a kormányra, hol a papi javakra, hol már cifra, — de utoljára is az adózókat terhelő-tervekre támaszkodnék...»

Máshol még a *magasabb fokú iskolák ellen is* heves bírálatok merülnek fel és vannak napirenden:

«...Felsőbb vagy tudományos intézeteink nagy és gyökeres javitásokra szorulnak. Ha az oskolák az életnek meg nem felelnek, ugy az ezekre költött pénz nem csak hiába kiadott summa, hanem valóságos nemzeti veszedelem, mert a nemzetet a müveltségben inkább hátráltatja, mint elősegiti. Felsőbb oskoláinkban, különösen a katholikusoknál, mindeddig deákul taníttatnak a tudományok, pedig már közdolgaink, hála istennek, magyarul folynak, ujabb törvényeink magyarul irvák. *Nem idő s költség pazarlás ez?* Az orvos, ügyvéd, pap és tudós legyen jártas a classica litteraturában, s jártasabb, mint eddig volt, de mért kinozzák ezzel a jövendő gazdát, kereskedőt, katonát? *A valódi müveltségre szinte olly kártékony a minden tudománynak összetanittatása.* A gazdának theologiát, a theologusnak számvitel-tudományt taníttatni éppen ollyan, mintha a szomjasnak kenyeret, az éhezőnek vizet nyujtanánk.»

Az iskolai rendtartásról viszont egy németországi tanár-szakember könyvéből közlik lapjaink a kevésbbé felemelő bírálatot:

«...Egy porosz iró, *Ellrich,* a magyarokról irt munkájában jó lélekkel állitotta, hogy sehol a világon annyi botütleg s olly con amore ki nem osztatik, mint édes hazánkban. O hihetőleg a chinai bambuszt s az orosz kancsukát nem is-

meré, de mindenesetre sokban igaza van. Valóban undoritó jelenet ez hazánk nevelési rendszerében, *de háta az egeknek, azért nálunk is virrad már...»*

Nagyjában ez az iskolaügy a régi magyar világban: — a tudósnevelés végén sivár pusztaságok feküdtek, amelyen elhagyatottan harcoltak a *magyar népnevelés* korabeli hősei...

Az egykorú *zsidó iskolaügy* már egy kissé más:

«...A zsidók egyik tulajdonsága az, hogy gyermekeiket nagy költséggel és örömest tanittatják. Igen ritkán látunk olyan zsidót, még ha szegény is, ki irni olvasni, főképpen pedig számolni nem tudna. Mivel azonban a zsidók nagy része *privát oktatók által tanittatik,* ezért a zsidó tanuló ifjuság száma bizonyosan nem tudható s *mintegy 20—24 ezerre tehető...»*

«Népesebb zsidó községekben nyilvános oskolák vannak, ezek közt ismét *rendezett példányiskolák,* melyek az illető katholikus oskolai kerület főigazgatójától függenek.»

Példányiskolának nevezték akkor az olyan tanítási rendű osztályokat, ahol irás, olvasás és számoláson kívül még rajzot és éneket is tanítottak, a hittant pedig lelkész adta elő. (A zsidóknál természetesen rabbik.) Ilyen katholikus példányiskola volt az országban tizenegy, a zsidóknak öt. Pesten, Obudán, Aradon, Nagykanizsán és Pozsonyban. *A zsidó példányiskoláknak, abban a korban valósággal példátlanul gazdag tananyaga volt, s mindegyik kis gyakorlati egyetemnek számított.* Hét osztállyal, melybe a zsidógyerek öt-hatéves korában lépett be s tizennégy év körül került ki belőe, készen, az életbe.

A zsidóiskola tananyaga:

«...Vallás és erkölcs tudománya, s héber nyelven kivül a tanitás tárgyai magyar és német nyelv, helyes és szépiras mind a két nyelven, *ész és irásbeli fogalmazások, természet és történettudomány, földleirás, földmérés, épités, műtan, szabad és mérnöki rajz, számtudomány, kereskedelmi könyvvitel, váltójog* és éneklés.»

1841-ben a pesti zsidó iskolának 250 tanulója volt, közülük 60 ingyenes, s bizony örök kár, hogy a magyar nevelés hivatalos tényezői nem figyelték meg jobban annak idején, hogy *mi történik a* zsidó iskolákban.

A zsidóság csupa gyakorlati ismeretgyüjtésével valósággal honfoglalásra készült, amikor ugyanabban az időben olvassuk a *Honderüben:*

«...Meleg napjai kezdenek lenni azon fiatal ivadéknak, melly törvény gyakorlati pályára edződik. Értjük azon 300 egynehány ifjú táblajegyzőt, kik e napokban esnek át az *ügyvédi vizsgálaton...»*

Igy lett a zsidókból gazdag kereskedő, idegen, héber erkölcsiséggel. Magyarországból pedig a jogászok országa...

Pest városában körülnézve, nagy meglepetéssel vehetjük észre, hogy *bontják a városházát. Már tudniillik a tornyát. Pedig éppen csak hogy megszáradt rajta a vakolat.*

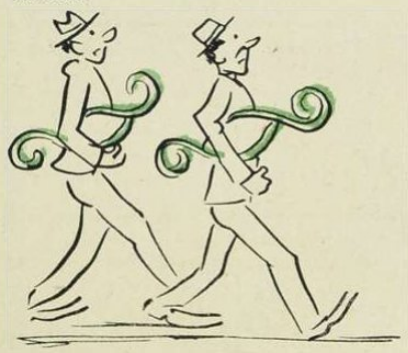

Sok bajuk volt a városi atyáknak ezzel a toronnyal. A toronyórának először aranyozott számai voltak, később feketékkel cserélték ki. Már-már azon tünődtek, hogy éjszaka kivilágítják a számlapot, amikor az akkori közmunkatanácsot helyettesítő kigondoló ügyosztály megharagudott az egész toronyra:

«...Az új városház tornyának bontásához már hozzáfogtak, hogy azt pár öllel magasabbra emeljék. Ez által el fog ugyan enyészni valamennyire azon *disztelenség,* mellyel a toronynak *aránytalan szélessége* az egész épülethez képest az arányérző szemre okoz, de mégsem annyira, hogy illő arányba hozná azt az épület homlokzatának keskenységével.»

A pesti akkori lakásviszonyok mintha egészen modernek lennének. A *váciuti kereskedők* kemény harcokat folytatnak egymás üzletéért. Egy ilyen csatát megörökített a korabeli riporter:

«...Egy váci utcai boltbérlő szomszédja boltját is megszerezni akarván, fölmegy az emeletben lakó házi urhoz s előadja, miképp a kérdés alatti boltot ő *600 forinttal drágábbért venné,* mint amennyit a szomszédja fizet. A házi ur azonban kijelenté, miképp az illető kereskedő huzamosabb idő óta bérlője, azért rajta csak ugy fog kiadhatni, ha a boltbérnek illy summával leendő föllebbemelésébe bele nem egyezik. Mit megtudandó, a kereskedőt felhivatja, ki is, sajátszerü helyzetében megadja magát a kénytelenségnek, s a kivánt fölösleget megigéri, azonban olly feltétel alatt, miszerint a háziur födözze föl, ki veré föl boltja bérét olly tetemesen. Mit a háziur meg is tőn s a kereskedő látván, miképp *saját jó szomszédja* akará háborgatni, a házi urnak legott kijelenti, hogy ő a másik boltért szinte 600 forinttal fizetend többet, mint jelenleg szomszédja fizet. Az áskálódó szintén nem akarván boltot változtatni, kénytelen lőn a felrugtatott bérbe megegyezni *s igy a háziur a két bolt évi bérében 1200 forintot nyert...»*

Az egyik ujság kiszerkesztette egy nagyon művelt szabómester körlevelét, me-

lyet üzletfeleinek s idegeneknek szétküldött:

«...Egy itteni szabó, kinek nevét nem akarjuk kiirni, illy elmés körlevélben kivánja magát ajánlatni: *„Praktikai életbölcseség!!! Öltözet teszi az embert.* Ez való. Az öltözetet pedig csinálja a szabó. Ez is hasonlóképp igazság. *Következőleg a szabó csinálja az embert. Ez egyszerü logika, melyet sem Kant, sem Fichte, sem Schelling tönkre nem silányithat.* Továbbá külömböző emberek léteznek, mert külömböző a ruhák és ezek külömbözők, *mert külömbözők a szabók. Csak kevesekenek adatott tehetség noble ruhát, tehát nobile embert készíteni.* De a finomak legfinomabbját csinálja N. N. szabó...»

Ime a reklámélet kezdete, az is a beteg felfogás szolgálatában, hogy öltözet teszi az embert. De a legjobban mégis a lépten-nyomon észlelt *aránytalanság* lepi meg a régi sajtó búvárját. Aránytalanság művelődésben, vagyonban, jogban, lehetőségekben, ez a magyar társadalom súlyos szerkezeti hibája, — amelyből a 100 év utáni időkre is olyan sokat örököltünk...

Az angol rádió jelenti...

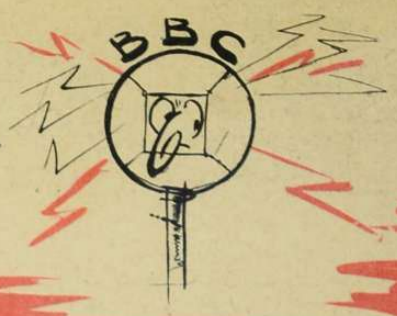

Kötelékeink megszállták a Spitzbergákat...

O, nem, én csak a Spitz vagyok, a Bergák odébb vannak!

Keleten nagyarányú átcsoportosító műveletek folynak...

Angol zuhanóbombázó kötelékek hatásosan támadtak német városokat...

Szmolenszktől keletre a szovjet tehermentesítő műveleteket haitott végre...

Titkos paranccsal ismeretlen helyre távozott egy csatahajónk...

Német bombatámadás Plymuth ellen; említésre méltó kár nem történt...

Újabb amerikai segítség érkezett az angol partokra...

A VARÁZSLÓ

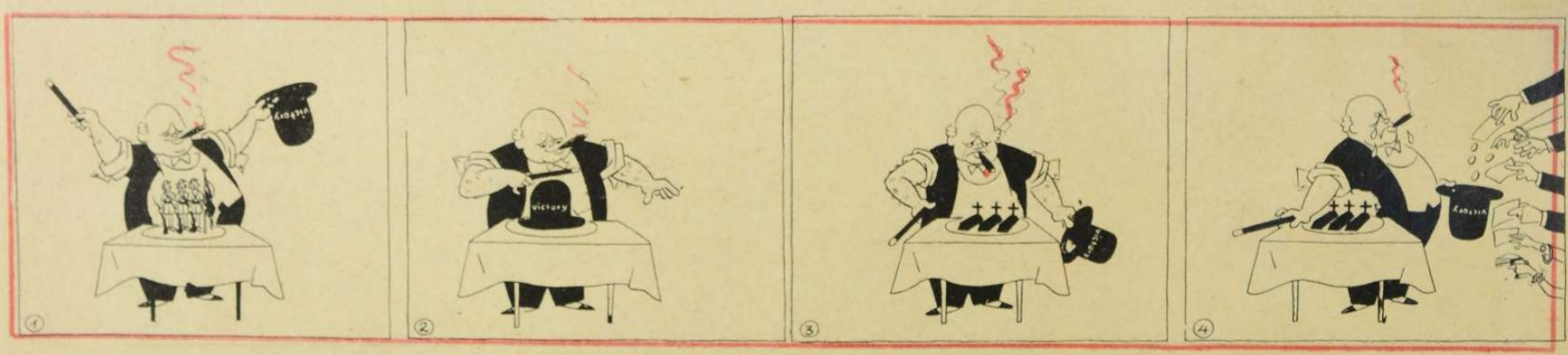

MAGYAR FUTÁR. Politikai hetilap. A szerkesztésért felel: Dr. RAJNISS FERENC főszerkesztő. A kiadásért felel.: Grátzer Antal. Szerkesztőség: Budapest, VIII., József-körút 5. Telefon: 137—103 — Kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-körút 5. II. em. Telefon: 144—490. — Előfizetési ár egy évre 10 P, félévre 5 P, negyedévre 2.50. Egyes szám ára 20 fillér. Kéziratok megőrzését vagy visszaküldését a szerkesztőség és a kiadóhivatal nem vállalja. — Nyomatott a Stádium Rt. offset-körforgógépén, Budapest, V., Honvéd-utca 10. Felelős: Győry Aladár igazgató.

ÜZLETTÁRSAK.

«...Abban a cinküzletben maga hajózik át Lisszabonba, mert ha útközben elfogják a németek, maga nyugodtan azt állíthatja, hogy született — árja...»

A KÜLÖNBSÉG

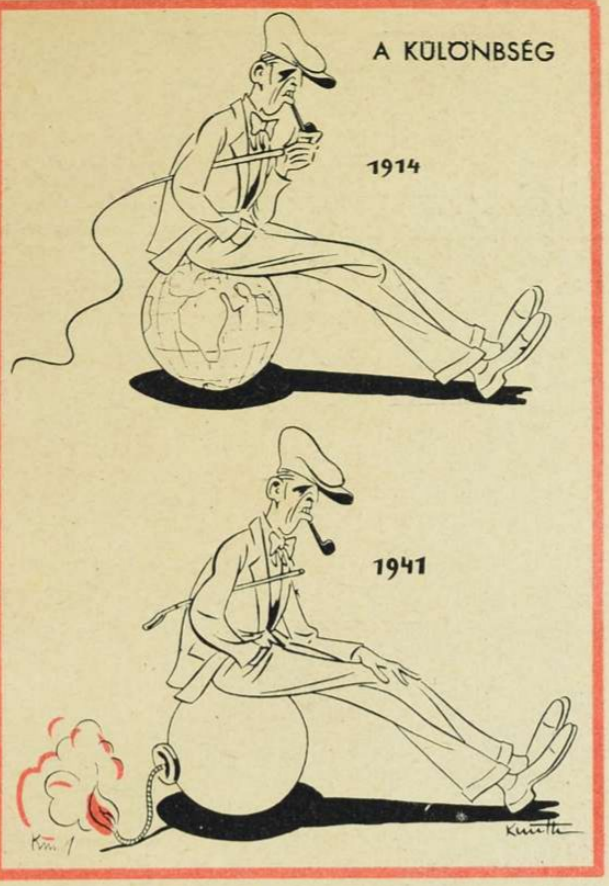

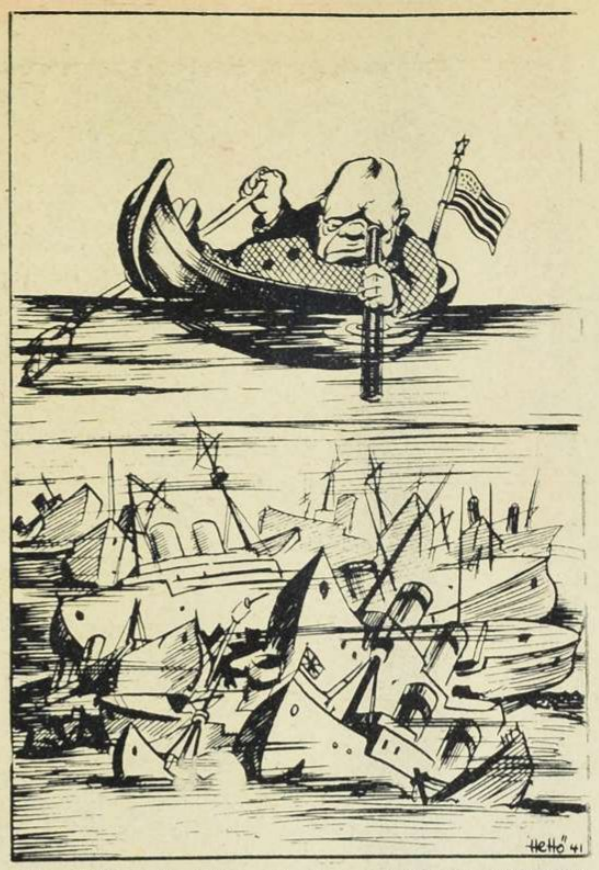

CHURCHILL: „Alapjában véve", — együtt van a karaván.

NYOMTALANUL ELTÜNTEK A PERZSA KORONA-ÉKSZEREK

«a becsületes megtaláló.»

AZ IDŐ ANGLIÁNAK DOLGOZIK

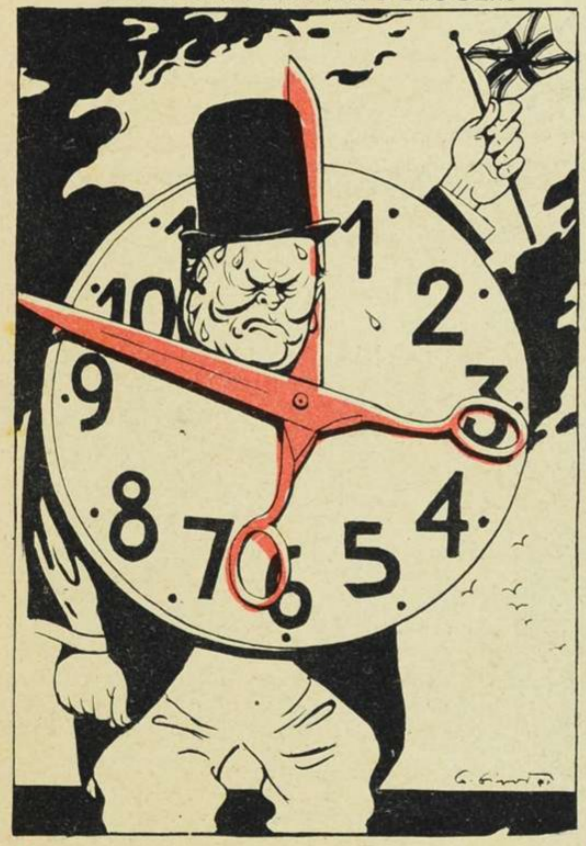

VÉNASSZONYOK NYARA

Tante Churchill: ahelyett, hogy hűvösebb lenne, egyre melegebbünk lesz...

KESELYŰK REMÉNYKEDÉSE

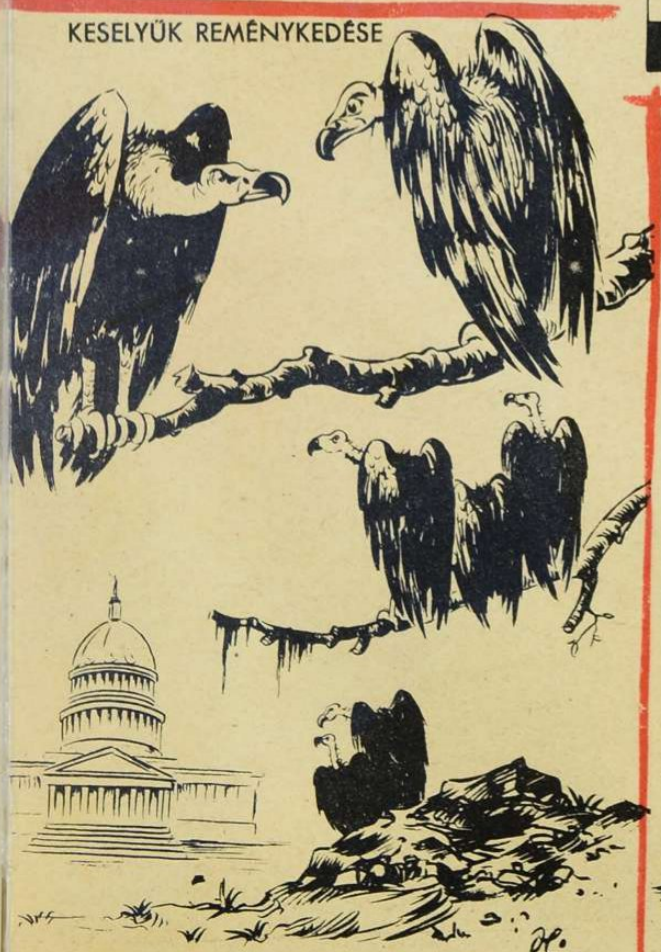

— Várjatok nyugodtan, odabenn a mi élelmezési törvényünket tárgyalják!

AZ ANGOL HOMOKÓRA

LONDONBAN

— Hogy van?
— Jól.
— Mit csinál?
— Horogkereszteket festek!
— Meg van bolondulva?
— Dehogy, én festem a lelőtt angol gépekre a horogkeresztet.

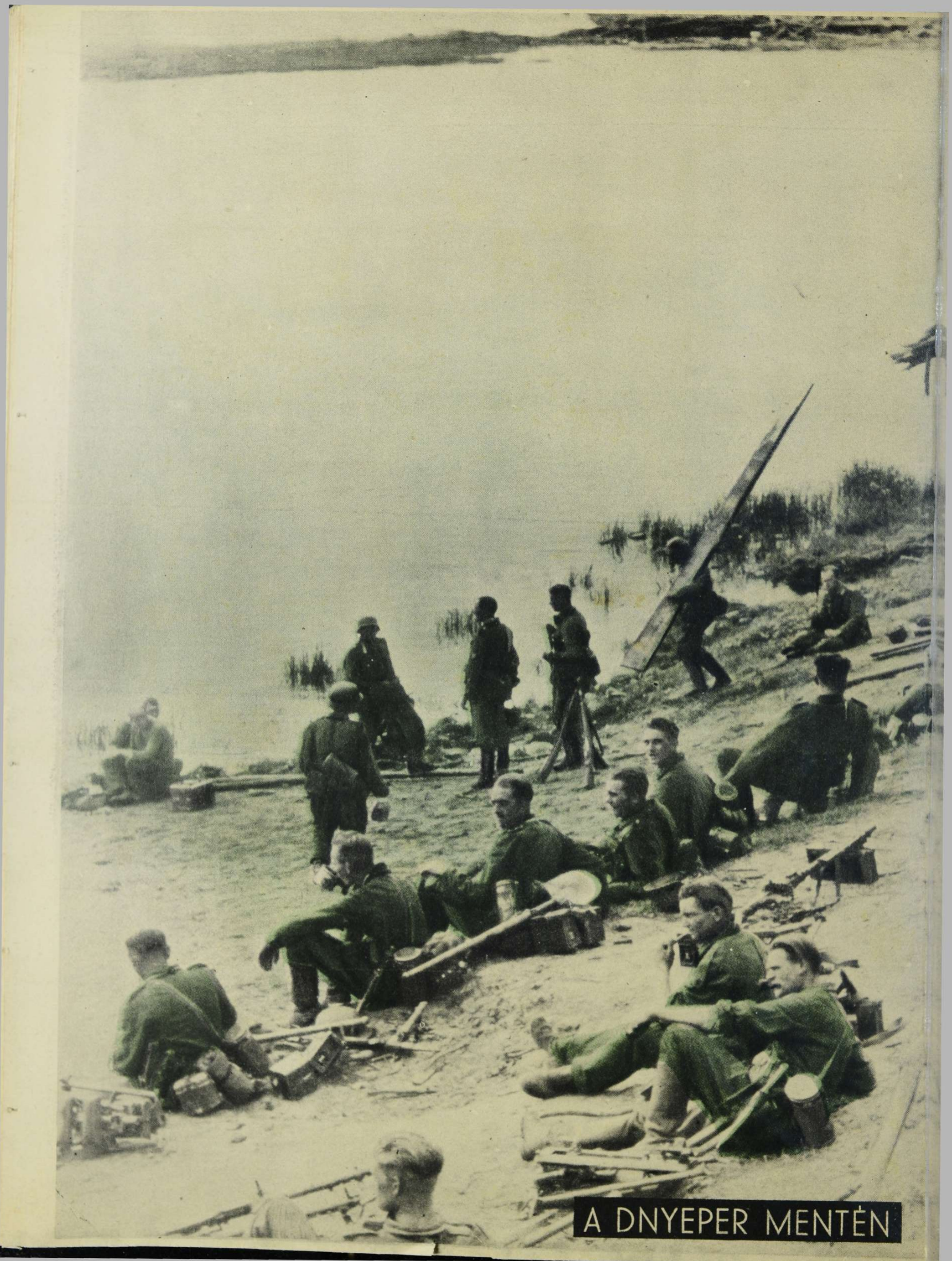

A DNYEPER MENTÉN